

JEŽÍŠ KRISTUS KRÁL!

Úvahy historické o nepřetržitém pronásledování
Spasitele v Církvi
a o ustavičném vítězství Jeho!

Napsal Msgre Th. Dr. Karel Lev Řehák

Cyrilo-Metodějské knihkupectví
GUSTAVA FRANCLA V PRAZE

J E Ž Í Š K R I S T U S K R Á L I

J E Ž Í Š K R I S T U S K R Á L !

JEŽÍŠ KRISTUS KRÁL!

Úvahy historické o nepřetržitém pronásledování
Spasitele v Církvi a o ustavičném vítězství Jeho!

Ku sjezdu katolíků v Praze L. P. 1935

Napsal

Msgre Th. Dr. Karel Lev Řehák

Nákladem Cyrilometodějského knihkupectví Gustava Francla v Praze

Nihil obstat.

Franciscus Fau,
ensor deputatus.

Imprimatur.

Th. Dr. Th. Opatrný,
vicarius generalis.

Pragae, die 24. maji 1935.

Nr. 6462.

Ú V O D

1. „*Hosanna synu Davidovu! Požehnaný, jenž se běře ve jménu Páně! Hosanna na výsostech!*“ (Mat. 21, 9.) Tak vítali zástupové Ježíše Nazaretského, když jakožto „kníže pokoje“ vjížděl na oslátku ku krvavé korunovací své v Jerusalemě. A na znamení úctyplné oddanosti své, prostírali roucha svá na cestu jeho, a jiní sekali ratolesti se stromů, jež metali pod nohy jeho. A Pán Ježíš přijímaje takovéto pocty, jaké prokazovány bývaly na Východě králům, přiznal se tak veřejně *k důstojnosti své královské*.

Tato důstojnost jemu ale také plným právem příslušela. Nebo *Otec nebeský* sám osvědčil ji jemu přísežně ústy Davida, královského praotce jeho pozemského, řka: „Z lůna před dennicí (totiž od věčnosti) zplodil jsem tebe. Sed' na pravici mé (vládni se mnou), dokavadž nepoložím nepřátel tvých za podnož nohou tvých.“ A spolu oznamuje ještě i jinou přednost jeho slovy: „Ty jsi (i) *knězem na věky* podle řádu Melchisedecheva.“ jenž byl králem a spolu i knězem (Žalm 109). Pak i sám osobně prohlásil jej za milého Syna svého při křtu jeho v řece Jordáně (Mat. 3, 7), i při proměnění jeho na hoře Táboru (Mat. 17, 5), a doplnil tak slova arch-

anděla Gabriela, jenž Panně Marii narození jeho na svět opovídaje, prohlásil spolu, že „*králování jeho trvati bude na věky*“ (Luk. 1, 32).

I také prorok *Isaiáš*, jenž pro podivuhodné, obšírné líčení budoucího Vykupitele „evangelistou Starého Zákona“ nazýván bývá, píše o něm radostně takto: „Malický narodil se nám . . . učiněno jest knížectvo jeho . . . a nazváno bude jméno jeho . . . *kníže pokoje* . . . a na stoličce Davidově a na království jeho seděti bude od toho času až na věky“ (9, 6, 7).

2. Důstojnost svou královskou nebi i zemi osvědčoval Pán Ježíš sám svými bezčetnými zázraky, an vodu ve víno proměnil, veliké zástupy svých posluchačů na poušti s málo chleby nasýtil, nemocné uzdravoval, mrtvé křísil, ďábly vymítal, hříchy odpouštěl; své umučení i vzkříšení, zkázu Jerusalema i osudy Církve své předpovídal; a po vítězstvích svých na zemi do nebe ku své oslavě vystupuje, učedníkům svým slavnostně prohlásil: „*Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi . . . a aj, já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa*“ (Mat. 28, 18—20).

Také Petra, jenž jej Kristem, Synem Boha živého“ (Mat. 16, 16) vyznal, za vyznání to pochválil; na soudu velekněze židovského Kaifáše, že jest „Kristus, Syn Boží“ (Mat. 16, 64) pod přísahou vypověděl; Pilátovi, vladaři císařskému, „králem“ se prohlásil (Mat. 27, 11); za kteroužto příčinou také Pilát na

kříž jeho vstavil nápis se slovy: „Ježíš Nazaretský, král židovský“ (Jan 19, 19).

3. Pán Ježíš má ale dvoje narození; první jakožto Syn Boží z Boha Otce, jenž jej zplodil od věčnosti; a druhé z přeblahoslavené Panny Marie, z které se narodil jakožto dokonalý člověk, mající lidskou duši i lidské tělo. Jest *Bohočlověkem*, jenž má všechny dokonalosti Boží i všechny vlastnosti člověka, čili *dvoji přirozenost*, ale *v osobě toliko jedné*. Jako v každém člověku duše s tělem tvoří jednu bytost, tak v Bohočlověku přirozenost jeho Božská a přirozenost jeho lidská tvoří pospolu jen *jedinou bytost* pospolu, a sice tak, že přirozenost lidská do přirozenosti Božské vyzdvižená a přijatá, vždy co nejdokonaleji se podrobuje vůli Boží.

Spojení takového bylo ale třeba, měl-li Pán Ježíš jakožto *druhý Adam* odčiniti provinění Adama prvního. na všechny jeho potomky plozením přecházející. Spravedlnost svrchovaného Pána Boha ale žádala i svrchovaného zadostučinění; toho však člověk žádný, sám vinou poskvřený, dáti nebyl s to. Proto Syn Boží z nevyslovitelného milosrdenství k lidem, kteří by byli všichni museli zahynouti, přijal na sebe přirozenost lidskou, v které by uraženému Otci svému, jakožto Jemu rovný Bůh, utrpením a smrtí svou zadost učiniti mohl, a nám tak uzavřené dotud nebe otevřel.

Spolu rozkotal i říši klamů a lží svůdce prarodičů našich a dosavadního neobmezené-

ho panovníka na světě, *d'ábla*, jenž nadále, podle slov sv. Augustina, lidstvu více škoditi nemůže, podobaje se psu, na řetězu uvázanému, jenž pokousati může toliko toho, kdo se jemu *svévolně* přibližuje.

Takto stali jsme se ale *dlužníky Pána Ježíše*, jemuž máme spláceti upřímnou oddaností a poslušností; a to tím spíše, že Pán Ježíš věrným služebníkům svým slibuje za odměnu radosti nevýslovné v nebi (I. Kor. 2, 9), ba spolukralování věčné. (Zjev. 22, 5.) Těm ale, kteří láskou jeho pohrdají, opovídá jakožto nejvyšší Soudce, tresty neskonalé, věčně trvajících (Mat. 25, 45). „Metlou navštívím nepravosti jejich, a ranami jejich provinění,“ opovídá žalmista Páně (88, 33).

4. Poněvadž za našich dob láska ku Vykupiteli člověčenstva z věčné záhuby namnoze odumřela, a že spásonosná učení jeho z myslí lidských lidskými bájemi bývají vypuzována, ustanovil náměstek jeho na světě, nynější papež Pius XI. svým okružním listem ze dne 11. prosince 1925, aby pro všechny budoucnost, a poslední neděli měsíce října konána byla *zvláštní slavnost na počest „Ježíše Krista Krále“*. Aby tak víra naše v něho byla oživována, a láska křesťanská množena; svět aby očišťován byl od svých nepravostí, a aby říše nebeská vždy novými a mnohými ctiteli Božími byla doplňována.

Za toutéž příčinou koná se i u nás roku letošního, koncem června, v Praze, sídle to

našich svatých patronů, zvláštní, *celostátní slavnost*, netoliko kněží, ale všech věrných ctitelů Božích, aby touto společnou „*Katolickou akcí*“ království Ježíše Krista bylo množeno a rozšiřováno.

Uváživše právě o nevýslovné *hodnosti a důstojnosti* Ježíše Krista Krále, věnujme nyní pozornost této knížce, sepsané na základě zpráv historicky zjištěných, abychom seznali i další *působení* jeho po viditelném odchodu jeho z toho světa; a sice: Nejprvé za *dob trvání císařství římského*, a pak za *trvání císařství římsko-německého*.

O D D Ě L E N Í P R V É

O působení Ježíše Krista Krále v dobách císařství římského.

I. *Překážky působení jeho zevní.*

Když byl hrdelní zápis provinění lidských na kříž přibit, a vykupitelskou krví Syna Božího smazán, vrátil se on vítězně na pravici Otce svého, aby tam vykoupencům svým místa, příbytky připravil a uchystal (Jan 14, 2), přikázav apoštolům svým, aby ve vykupitelském díle jeho pokračovali, rka: „Jdouce, učte všechny národy . . . učíte je zachovávatí všechno, což jsem koli přikázal vám“ (Mat. 28, 19). Byl to úkol veliký a nesnadný; a také nacházel *odpor a překážky nesmírné*. Překážky a odpor našli apoštolové; a sice:

1. u zdolání nevěry a nemravnosti u *židů*. Jak tvrdé šíje měl tento národ z patriarchův Abrahama, Ísáka a Jakoba vzešlý, a pro příchod slíbeného Vykupitele člověčenstva vyvolený a omilostněný! Jak často musel býti podle svědectví Starého Zákona pro modloslužebnost a neposlušnost trestán! Hříchy jeho oplakáváje prorok jeho Jeremiáš slovy, pravil: „Kde jsou bohové tvoji, kterýchs nadělal sobě? . . . Všichni opustili jste mne, pra-

ví Hospodin. Nadarmo jsem bil syny vaše, nepřijali kázně . . . Lid můj zapomněl na mne za dny nescíslné (Jerem. kap. 2. a 9).“ A sv. Pavel ve svém listu k Římanům vyčítá židům: „Poznavše Boha, neoslavovali jste ho jako Boha, ani (mu) neděkovali . . . pravíce se býti moudrými, učinění jsou blázný . . . Protož vydal vás Bůh v žádosti ohavné . . .“ (1, 21 až 32).

2. Výtky tyto, činěné židům, týkají se ale ještě více *pohanů* vůbec, jimž kraloval *Řím*. Samotní spisovatelé jejich popisují život Římanů jakožto svrchovanou měrou nemravný. Vedli po staletí vítězné války se sousedy svými, a vyzískali tak nesmírné bohatství z poražených národů. Z nadmírného bohatství vyvinuly se pak neřesti všeho druhu: zahálka, přepych, labužnictví, nestřídmost v jídle a pití; a z těch zase smilstvo a i nejhanebnější hříchy proti přírodě, a cizoložství.

Manželství bylo úplně rozpoutáno, žena znectěna, děti po libosti vražděny. Podrobení národové sníženi na bezprávné otroky, proti nimž všechna ukrutnost byla dovolena. A takových napočítáno za rozkvětu Říma na sta tisíců!

Dle pustého života boháčů přižívovaly se pak i nižší třídy lidu; pohrdaly poctivým zaměstnáním, jsouce udržovány v dobré míře ukrutnými hrami v divadlech, kde zápasníci navzájem se vraždili. Vyžadovaly si jich zlo-pověstným pokřikem: „*Panem et circenses!*“ To jest: „Chléb a hry v cirku chceme!“

Žili v Římě ovšem i umělci, básníci, učenci, státníci; ale ani ti nad své okolí nevynikali mravností. I v jejich duších ozýval se hlas Stvořitele, ukládající jim povinnost k službě jeho. Ale že pravého Boha neznali, vymýšleli si bohy své tak, že každé hnutí srdce svého prohlašovali a uznávali za boha svého. Vybájili si tak bohů ctností i nemravností, jež si pak za příklad kladli, od nichž i své nejhorší nepravosti se učili, chrámy jim stavíce a v nich je uctívající. Sv. Augustin vypočetl, že takových vymyšlených bohů uctívali na 30.000. Znenáhla počali si ale z bajek svých sami posměchy činiti, a upadali do úplné lhostejnosti a nevěry.

Následek takového pustého života byl, že nastal nedostatek pracovních sil, a celé krajiny bez obdělávání pustly. Také přestalo býti dosti bojovníků, kteří měli říši římskou proti útokům vnikajících národů surových brániti. Proto přijímali Římané do svých služeb cizí námezdníky, a dovolovali jim v říši trvale se usazovati, čímž položen i základ ku roztržtění celé říše.

3. Překážkou nejmocnější se strany pohanů byli ale panovníci v Římě, *římszí césarové čili císaři*, kteří udržení své nadmírné moci a i blaha státu spatřovali v udržování modlářství; a proto způsobem ukrutným pronásledovali křesťany, kteří i svým učením i svým příkladem bohobojným zdáli se býti moci císařské životnými nepřáteli.

Jak to tedy v prvých dobách křestanství

v Římě vypadalo, vysvítá z *krátkých poznámek* následujících.

Za času narození Páně byl císařem římským *Augustus*, prasynovec slavného vojévůdce Julia Caesara, jenž vládl do r. 14. Nástupcem jeho stal se pastorek *Tiberius*, jenž od tribuna Marka pro ukrutenství udušen byl.

Podobný jemu nástupce, ukrutník ale i slaboch *Klaudius*, otráven byl od své manželky Agrippiny r. 54, aby se její syn *Nero* mohl státí císařem.

Týž po krátkém, dobrém začátku zvrhl se v ohavného netvora. Pro obveselení své dal zapáliti Řím, jenž měl tehdy na půl druhého milionu obyvatelů. Když z toho činu hrozila vzpoura lidu, obvinil křesťany jako paliče, a zahájil

prvé ukrutné pronásledování křesťanů.

Na tomto hrozném činu neměl ale dost. Zavraždil postupem času i svou matku, dvě své manželky, bratra a sestru, mudrce a vychovatele svého Seneku, a posléze i sebe. Ze strachu před odbojným vojskem zbaběle nakázal sluhovi svému, aby ho probodl. Stalo se to roku 68, za papeže sv. Lina, prvního nástupce sv. Petra, ježž byl Nero r. 67 usmrtil.

Po Neronovi nastoupili *Vespasian a Titus*, kteří vykonali soudy Boží nad Jerusalemem r. 71 a naplnili tak proroctví Pána Ježíše o něm (Mat. 24, 13; Mar. 13, 1). Vypravuje o těch hrůzách i židovský dějepisec Josephus

Flavius, jenž byv ve vojsku císařském, byl i svědkem bojů jeho.

Tita otrávil r. 71 vlastní bratr jeho *Domitian*, aby se sám císařem státi mohl. Byl to netvor Neronovi podobný; trýznitel lidí i zvířat, zvaný proto „honec much“; nestoudný nemrava, za něhož nastalo

druhé ukrutné pronásledování křesťanů,

jež prohlásil za nepřátele říše. Za něho smrtí mučednickou skončil svůj život i sv. Kletus, druhý nástupce sv. Petra, jako Linus od něho samého za nástupce určený. Domitian byl pak sám od svého okolí pro ukrutenství zavražděn r. 96.

Roku 98. stal se císařem *Trajan*, jenž vládl až do r. 117. Byl jinak jako panovník dobrý; ale v mylném domnění, že spása státu kotví v modloslužbě, přijal protikřesťanské zákony svého předchůdce Nervy, a rozpoutal tak

třetí ukrutné pronásledování křesťanů.

Na Trajana pamatuje posud obrovské, po-bořené divadlo Koloseum, dílo jeho, v němž zástupy mučedníků získaly si korunu odplaty.

Od r. 117 do 138. byl císařem *Hadrian*, jenž si počínal rozvážně, a snažil se o blaho říše tak, že ho pohané prohlásili za „boha“. Když ale zarputilí židé vedením Bar-Kochby, jenž se jim za mesiáše vydával; a za pomoci rabína Akiby proti Hadria-

novi se vzbouřili, ten krvavě jich porazil, a Jerusalema se zemí srovnati kázal. Pak v těch místech zařídil obec novou, kterou nazval Aelia Kapitolina; a nad vchodem do ní dal židům na potupu upevniti kamenné prase. I křesťanům přepamátaná místa zneuctil, an na posvátném místě ukřižování Páně postavil chrám modly Jupitera; na místě hrobu Páně postavil chrám necudné Venuše; a na posvátném místě v Betlemě chrám modly Adonise. Mimo to z obyvatelů země a Jerusalema, kde na 600.000 lidu zhynulo, dal na půl milionu s násilím odstěhovati do Španěl, odkud se oni postupem času roztrousili po celém světě. A po tomto krutém trestu židů, počal přísněji nastupovati i proti křesťanům, maje je za pouhou odrudu židů.

Po mírném císaři, jehož jméno bylo *Antoninus Pius* stal se r. 162. panovníkem filosof *Mark-Aurel*, jenž křesťany nenáviděl, a zahájil

čtvrté ukrutné pronásledování křesťanů.

Nazývali ho „mudrcem na trůnu“; jakého druhu ale ta jeho moudrost stoická byla, souditi lze z toho, že podporoval krvavé zápasy v divadlech; dovolil pohazování nemluvňat; dovolil své manželce cizoložit, a po smrti jí, jako bohyni, vystavěl chrám; pak i sebe a bratra svého prohlásil za bohy! Křesťané vyprosili mu v krutých bojích s Markomany, na který pamatuje v Římě posud velkolepý

jeho sloup na náměstí. bouři a dešť, aby bojovníci jeho žízni zmírající, nezhylnuli; a on se jim odplatil popravištěm!

Nástupcem jeho stal se r. 180. *Kommodus*, mravný ničema, veřejný zápasník se zvířaty, krvežíznivec, prohlášený za boha! Když manželka jeho Marcia se dověděla, že ještě s jinými jest zapsána v seznamu těch, které kázal popravit, předešla ho, a dala ho samého od zápasníka Narcisa uškrtit r. 192.

Nastoupil na trůn *Septimius Severus*, jenž pak vládl do r. 211. Byl zprvu mírný, že se mu dostalo zázračného uzdravení. Když ale později žádal, aby křesťané vítězství jeho nad nepřáteli po způsobu pohanském oslavovali, a ti toho ovšem odmítli, rozružil se na ně, a začal

páté ukrutné pronásledování křesťanů.

Po něm nastoupil syn jeho *Karakalla* pod ochranou vojsk. Aby si cestu ke trůnu upravil, zabil vlastního bratra svého a 20.000 přívrženců jeho. Byl to krvežíznivec jako Nero nebo Domitian. Zavraždil jej nástupce jeho *Makrinus* r. 217, zvolený od vojska. Po roce pak zase on i dva synové jeho zavražděni byli od vzbouřivšího se vojevůdce jeho, jímž byl a stal se pak i nástupcem jeho: *Heliogabalus*, pohanský kněz. Týž pro své příbuzenství s císařem Karakallou postaven byl na trůn jeho od vojska. Byl svého příbuzného hodný následovník, hanebník, a byl jako i on na-

konec zavražděn r. 222. Stalo se za papežování sv. Kallixta, na něhož pamatují podzemní hřbitovy v Římě, zvané *katakomy*, kde odpočívá 46 papežů a tisíce sv. mučedníků.

Téhož roku 222. stal se císařem *Alexander Severus*, panovník mírný, křesťanům již nakloněný tak, že směli i veřejně služby Boží konati. Měl i obraz Spasitele v domácí kapli, a i matku šlechtnou jménem *Mamea*. Avšak r. 235. zavražděn byl i s ní od svého nástupce, jímž byl *Maximinus Trax*. Byl to surový tyran, postavou jako Herkules, jenž z prostého vojáka až na trůn se byl vyšinul. Za něho propuklo

šesté ukrutné pronásledování křesťanů.

Také Maximin Trax byl i se synem svým zavražděn r. 238; načež zvolen byl 80 roků starý *Gordianus*, jenž vládl do r. 244. Když však syn jeho padl v bojích, oběsil se!

Nastoupil *Filip Arabs*, vrah spolucísaře. Roku 249. padl sám v boji proti nástupci svému, jímž se stal *Decius*. Ten byl velitelem vojska svého předchůdce. Když se ale část vojska proti císaři Filipovi vzbouřila, byl ustanoven, aby odbojníky zkrotil. On však na místě toho postavil se sám v čelo odbojníků, a dal se prohlásiti za císaře. Za něho povstalo

sedmé ukrutné pronásledování křesťanů.

Decius trýznil křestany v celé říši mukami nejhroznějšími, aby jich přiměl k uctívání model, a sice více tělesnými mukami, než usmrcováním. Sám pak padl i se synem svým v boji proti Gothům r. 251, zrazen byv od svého nástupce, vojevůdce. Tím byl *Gallus*, jenž rovněž se svým synem zavražděn byl. Roku 253 Gallus rozvířil

osmé ukrutné pronásledování křestanů,

v němž nejvíce zuřeno bylo proti duchovenstvu. I papežové Kornelius a Lucius byli popraveni. Příčinu k pronásledování vzal si císař z odporu křestanů, že nechtěli modlám obětovati za usmíření jich, poněvadž prý ony trestaly svět morem za to, že byly od svých ctitelů opuštěny.

Roku 254 vyvolán byl od vojska císařem *Valerianus*, jenž učinil syna svého *Galiena* spoluvladařem, odevzdav jemu vladaření v západní části říše. I nastalo

deváté ukrutné pronásledování křestanů,

v němž trýzněno bylo zvláště duchovenstvo, a vzácné rody zbavovány jsou všech statků. Roku 258 papeži Sixtovi II. sražena byla hlava; věrný jahen jeho Vavřinec, upečen na rožni; mladistvý akolyta Tarsicius byl ubit, že nedopustil zneuctění nejsv. Svátosti; veškeré bohoslužby křestanské byly zakázány. *Valerian* sám dal se do boje s Persií, byl pře-

možen, uvězněn, a musel králi perskému ze sebe dělati stoličku, kdykoli on na koně vystoupiti chtěl. Nakonec byl zabit, vycpán a na chrámu v Persii vyvěšen.

Roku 260 nastoupil syn jeho *Galienus* vládu v celé říši, za jehož vlády vnikali cizí suroví národové do říše, a bouřili se vojevůdci proti němu. Zhynul, zrazen r. 268. Jeho nástupce *Klaudius II.* přemohl Gothy, ale sám přemožen jest morem r. 270. Nástupce *Aurelian*, z prostého vojáka na trůn zvolený, zavražděn byl od sluhů svých r. 275; nástupce jeho, staříčkový potomek slavného dějepisce *Tacitus*, zemřel v boji; bratr jeho *Florian* zavražděn; *Probus* od vojáků usmrcen; *Karus* usmrcen bleskem, a dva jeho synové zavražděni.

Roku 284 vyvolán byl od vojska za císaře *Dioklecian*, za něhož povstalo r. 303 poslední,

desáté, a to nejkrutější pronásledování křesťanů.

Dioklecián odvozoval své jméno od obce Dioklea v Dalmacii, kde se byl jakožto syn otroka narodil. Pro své zásluhy o říši na poli válečném povýšen byv za císaře, zpyšněl tolik, že chtěl nazýván býti „bůh“, „syn Jovišův“, „posvátný majestát“, „Augustus“. Dal i raziti peníze s chlubným nápisem: „Po zahlázení bájí křesťanských“. Aby velikou říši svou snáze ovládati mohl, přibral si k po-

moci ještě tři spoluvladaře, z nichž jeden byl *Galerius*, slavný vojevůdce, ale i zapřisáhlý nepřítel křesťanů. Dioklecian učinil ho i zetěm svým, an mu dal dceru svou Valerii za manželku, která byla křesťankou jako i její matka císařovna. Tehdy bylo již mnoho křesťanů i u samého dvora císařského.

Počátek pronásledování křesťanů učiněn z popudu *Galeria* teprve r. 303, poněvadž nezdálo se mu křesťanství poskytovatí naprosté volnosti k ovládnutí světa. I vyšly brzo po sobě císařské edikty z Nikomedie, v Asii, kde bylo tehdy sídlo císařské, aby všechny chrámy křesťanů byly se zemí srovnány; knihy posvátné jim zabrány a spáleny; duchovní osoby aby byly uvězněny a mučením k odpadu donucovány, neposlušné usmrceny. Za jediný měsíc bylo pak 18.000 křesťanů popraveno. Ve Frygii bylo celé křesťanské město vypáleno. Celá thebaiská legie křesťanská porubána. Celá říše takto náboženským bojem rozchvácena.

Když pak i spoluvladaři Dioklecianovi počali boje mezi sebou, zřekl se on sám trůnu r. 305, a ubytoval se v Saloně v Dalmacii, kde z bázně před spoluvladaři svými po bolestné nemoci zemřel, prý jakožto samovrah. Ukrutník *Galerius*, ale, hroznou nemocí stížen, za živa užírán jsa červy, jako ukrutný sužovatel lidu israelského Antioch (II. kniha Machab., kap. 9.), v úzkostech svých sliboval křesťanům volnost; ale bylo již pozdě! Zhynul r. 311.

Dějepisci odhadují počet všech mučedníků křesťanských na patnáct milionů hlav.

4. Syn spolucísaře Konstancia Chlora *Konstantin*, povzbuzen velkolepým zjevením kříže na obloze s nápisem „V tomto znamení zvítězíš“, ve znamení kříže pustil se v boj se svým protivníkem, a u mostu Ponte Molle před Římem slavně nad ním zvítězil. I vydal pak r. 313 v *Miláně císařský edikt*, jímž oznámena byla křesťanům úplná volnost ve vyznávání víry, a bylo nařízeno, aby jim všechny uchvácené statky byly navraceny. Tehdejšímu papeži Melchiadovi daroval sám svůj palác v Lateránu v Římě. V tom pak bydlelo postupně 160 papežů, z nichž uctíváme 13 jakožto světce; tam do 16. století konáno pět slavných sněmů celocírkevních. Konstantin, syn svaté Heleny, po pohansku vychovaný, od té doby přiznával se i sám ke křesťanství; kázal vystavěti nádherné chrámy a bohatě je i nadal; ale pokřtiti se dal teprve krátce před svou smrtí, jež ho stihla dne 22. května r. 337. Pro veliké činy své zasloužil si jméno své: *Konstantin Veliký*. Sídlo své přeložil do Byzanzu, jenž po něm nazván byl *Konstantinopolis*, česky *Cařihrad*.

Posledním papežem mučedníkem té doby byl sv. Eusebius, kterého spolucísař Dioklecianův vyhnal do Sicilie, kde on bídne zahynul r. 310.

5. Odsouzené pohanství přece ještě jednou k bývalé platnosti přivést se snažil císař *Julian*, zvaný *Odpadlík*. Když synové Konstan-

tina Velkého brzo po sobě zemřeli, byl on r. 361 vyvolen za císaře, an byl synem nevlastního bratra Konstantinova. Byl mladistvý, udatný a ctižádostivý. Byl sice po křesťansku, ale nevhodně vychován, a křesťanem se jen tvářil. Když pak císařem se stal, odhodil škrabošku, vrátil se k pohanství, a pak napínal i všechny síly své na to, aby pohanství k bývalé slávě jeho pomohl, je jako z hrobu k novému životu vzkřísil. Za tou příčinou jal se křesťany různě utiskovati, a je škodolibě rozvojovati. Aby ukázal, že proroctví Pána Ježíše o zhoubě Jerusalema a o zkáze jeho chrámu až do základů nepravdivé jest, dal židům veliké peníze, aby si svůj bývalý chrám znovu zřídili; avšak šlehající ze země plameny potvrdily jen slova Páně. Zatím pustil se Julian v boj s Novoperšany, v němž smrtelně poraněný, pronesl památná slova: „*Vicisti Galilee!*“ t. j. „Zvítězil jsi Galilejský“, čili Kriste! a zemřel, teprve 32 roky starý, dne 26. června r. 363.

6. Za nástupců Julianových byly i krvavé oběti modlářů přísně zakázány, a nepoddajní modláři vystěhovali se z měst po malých dědinách (pagi), odkud nazývání jsou „pagani“, z čehož učinili si Češi slovo „pohani“. Císař Gratian zamítl název nejvyššího kněze „Pontifex Maximus“, zrušil „chrám vítězství“, a pohanským kněžkám, vestálkám, odejmul statky i všechny posavadní přednosti.

Posledním horlitem proti pohanství i

proti vyskytujícím se kazitelům svaté víry, papeži hlásané, byl císař *Theodosius Veliký*, jenž panoval od r. 373 až 395. Týž rozdělil velikou říši římskou mezi dva své syny, z nichž část východní obdržel *Arkadius*, se sídlem v Cařihradě; část západní *Honorius*, se sídlem v Římě.

Západní část říše pod vládou Honoria klesala vždy více; nástupce jeho Valentin ztratil skoro všechny země; posledním císařem v Římě byl *Romulus Augustulus*, za něhož kníže Herulů *Odoaker* učinil říši západní konec, a prohlásil sama sebe králem r. 476; ale pak roku 493 při hostině zrádně byl zavražděn.

7. *Ve východní části říše* opakovaly se zjevy z posavadní říše celé. Boje s barbarskými národy, do říše se tlačícími, nadvláda vojsk, vraždy císařů, neoprávněné jich zasahování do práv papežových a kruté pronásledování těchto, říši Ježíše Krista neochvějně hájících.

K bojům o pravé učení Páně přibyly boje proti násilnickým učedníkům lžiproroka *Mohameda*, jenž smísil učení Starého i Nového Zákona s pohanstvím, a tak chtěl obnoviti svět. Otráven od jedné ze svých žen, jež chtěla zkusit, zdali jest vpravdě prorokem, za jakého se vydával, zhynul r. 632, stár jsa 52 roky.

Aby se mohamedánům i židům zachoval, začal v 8. století císař *Leo III. Isaurikus* kruté pronásledování katolíků pro uctívání obrazů Boha i svatých; a nástupci jeho v tom

ho následovali. Různé bludy, staré i nové, papežové té doby za pomoci učených obránců „*Učitelů Církve*“, všemožně potírali, zejména na slavných *sněmích celé Církve*, jež tehdy slaveny byly v Cařihradě v letech 381, 553, a 680; v Nicei r. 325 a 787; v Efesu r. 431, a Chalcedonu r. 451.

8. Posud nezacelenou ránu Církvi Páně zasadil tehdy sice učený, ale licoměrný sobec *Fotius*. Poněvadž zbožný patriarcha cařihradský Ignác práva Církve hájil, pohněval si nemravného vladaře císařského Bardasa, jenž ho o své újmě sesadil i do vyhnanství zahnal; a roku 857 za patriarchu kázal zvoliti svého spřežence, Fotia, potud nekňeze, císařského tajemníka. A ten ihned, během pouhých šesti dnů, přijal všechna svěcení, a na prestolu patriarchy se usadil. Byl od papeže Mikuláše r. 864 sesazen a z Církve vyobcován, což i církevní sněm v Cařihradě r. 869 slavený, stvrdil. Ale on se opovážil vyřknouti vyobcování z Církve samého papeže! Posléze musel ale přece uchvácený prestol opustiti, a zemřel r. 891 uzavřený v klášteře.

Avšak símě, jež zasel, vzklíčilo, a přineslo neblahý plod. Fotius svým prohlášením, že papeže z Církve vyvrhuje, prohlásil tak *roztržku v Církvi*; a ta se ujala! Z ohledů politických pozdější patriarcha cařihradský *Michael Cerularius* r. 1054 nespravedlivě obvinil papeže sv. Lva IX. z kacířství, a odloučil tak trvale celou východní část od nezdolné skály sv. Petra. Bohužel, že během následu-

jících století i pobratimové naši, *Slované*, jako vinné ratolesti od vinného keře odtrženi byli (Jan 15, 5), a tím i odloučení od jediné pravé Církve Krista Ježíše, bez něhož nemůžeme ničeho, Bohu právě milého, činiti, jak on sám to vypovídá slovy v evangeliu sv. Jana (15, 1—6).

A roztržka tato trvá na nynější den.

I Východní říše císařská, stále ohlodávaná, konečně zanikla, když 29. května r. 1453 císaři Konstantinovi XI. turecký sultán Mohamed II. zbylé mu již jen hlavní město Cařihrad útokem vzal, a jemu tak trůn i život odňal. Co si Řekové odtud říkali: „*Raději pod turbanem sultána, nežli pod tiarou papeže,*“ stalo se jim odtud!

II. Překážky působení Církve vnitřní.

1. K nesmírným překážkám, jež se ze strany zatvrzelých židů, znemravnělých pohanů a světovládných císařů kolem hradu nebeského království Spasitelova na světě kupily, povstali ještě i nepřátelé nebezpečnější v *samém nitru jeho*. Byli to *bludaři*, anebo i zlovolní učitelé učení Páně, čili *kacíři*.

Již za časů svatých apoštolů, jež Kristus Pán sám pro hlásání učení svého byl si vyvolil, ještě i před zkázkou Jerusalema r. 71, povstali muži, kteří do čisté pšenice učení Páně snažili se zasévat koukol nepřitele jeho (Mat. 13, 25); za kteroužto příčinou, na uhá-

jení pravdy napsal miláček Páně Jan, své evangelium. Škúdcí těmi byli *ebionité*, křesťané to ze židovstva uvěřivší, kteří hlásali, že Kristus Pán nebyl Synem Božím, ale jen nejvyšším prorokem; a proto že i bohoslužby Starého Zákona i nadále mají býti zachovávány. A i sv. Pavla, jenž jim odporoval, prohlásili za bludaře; začož on jim odpověděl svou epištolou k „Římanům“, a jinou k „Židům“. Po dokonané zkáze Jerusalema, rozprádali ebionité bludy své dále, přibírajíce k nim i učení pohanů, tak že se z nich vyrojilo celé hejno bludů nových, jež teprve ve století pátém zanikly.

2. Jiného druhu pobloudilci byli *gnostici*. Nazývali se tak podle řeckého slova „*gnosis*“, co znamená „poznání“. Mísili učení své s učením mudrců pohanských, a tvrdili, že oni mají to lepší poznání o Bohu, o stvoření světa a o vykoupení člověčenstva. Učili, že Bůh jest jeden, jediné to pravé světlo, a z něhož že vycházejí jacísi světelní eoni, jichž hlavou jest Ježíš, jenž měl tělo jen zdánlivé; a lidé že jsou mu podobní, také ze světla. Stvořitelem viditelného světa jest prý jakýsi Demiurg, asi ďábel, jenž proti bohu světla stále bojuje, ale od Ježíše potírán bývá. Aby prý Ježíš snáze zvítězil, mají mu lidé pomáhati krutou kázní svých těl. Z gnostiků těchto vyrostla rovněž celá řada bludařů nových, z nichž někteří žádali na věřících svých, aby tou nejkrutější kázní ďábla v sobě přemáhali; jiní pak tělům svým naprosto všechny požitky

dovolovali, aby prý tak ničením sebe vysvobození z moci ďáblový dosáhli!

3. Z druhu gnostiků vzrostlo v třetím století nové bludařství *manicheovců*, jehož zakladatelem byl perský kněz Manicheus. Ten se snažil náboženství Církve katolické spojit a smíchat s učením pohanských Peršanů, kteří uctívali slunce jako boha svého. Špatně se mu ale snahy jeho vyplatily. Roku 277 byl ošpičatělými rákosy ubodán, pak z kůže ztažen. Kůže ta byla pak vycpána, a na hradbách městských pro podívanou vyvěšena. Avšak bludy jeho, všelijak přetvořované, rozežíraly pokolení lidské dále, až se z nich až i do naší vlasti dostalo! Pro hnusné nepravosti, jež se z nich vyvíjely, trestal manicheovce i sám pohanský císař Dioklecián. Po nějakou dobu byl v mládí svým členem jejich i sv. Augustin, jenž pak jako kající se stal se nejznamenitějším odpůrcem jejich a obráncem učení Páně, i Učitelem Církve. Skonal r. 430.

4. Podle pyšných gnostiků a nemravných manicheovců povstalo v 2. století v Asii bludařství *montanistů*, jež založil Montanus, bývalý kněz pohanský. Po svém pokřtění stal se nadmírným v zapírání sebe, udáváje, že takové nelidské trýznění sebe koná z nařízení Ducha svatého, jenž se mu prý zjevil, aby tak učení Pána Ježíše doplnil. Do bludů těchto zabředl se i slavný církevní spisovatel, učený Tertullian. Bludařství toto hubilo Církev Páně až do šestého století, kdy se rozplynulo.

5. Ve čtvrtém století vzniklo a nad míru se rozšířilo bludařství *arianů*, jehož původcem byl kněz v Alexandrii *Arius*. Týž učil bludům *o osobě Spasitelově* takovým, že prý ho před stvořením světa vůbec nebylo; že ho jediný Bůh stvořil jakožto prvního tvora, a pak že svět a vše na něm vytvořil skrze něho; a proto že se nazývá synem Božím; Otcí svému není prý roven, ale toliko co možná nejvíce podoben; není Bohem, ale Bůh ho toliko pro jeho vytrvalost v dobrém nade všechny tvory povýšil, ho sobě *podobným* učinil. Arius učením svým zapíral tedy přede vším učením Církve katolické o nejsvětější Trojici, když Pánu Ježíši jeho Božský původ popíral. Popíral i vykoupení lidstva skrze něho; nebo nebyl-li Pán Ježíš Božskou osobou, nemohl také utrpením svým dáti Bohu hodné zadostučinění za hříchy lidské, a marná by byla naděje naše na spasení.

Proti bludům těmto povstali četní Učitelové Církevní, a ony i slavně zavrženy byly od 318 biskupů na sněmu církevním, r. 325 v Nicei konaném; a opětně od 150 biskupů na sněmu shromážděných na druhém sněmu církevním v Cařihradě r. 381, konaném k naléhání císaře Theodosia. Tak moc ariánství na Východě byla podlomena; na Západě však udržovalo se ještě po dlouhá léta mezi nevzdělanými národy germánskými; za dob našich marně bychom se ještě po něm tázali, ač za časů sv. Jeronyma, za podpory se strany vlád světských, mocnější bylo nežli sama

Církev katolická! Tak vyznívá z jeho dopisu a slov: „Vzdychal celý svět, a divil se, že se stal ariánským.“ Arius sám, když se v slavnostním průvodu ubíral do Cařihradu, aby se tam usadil na prestolu patriarchy, zastižen jest potřebou se odstranit. Když pak dlouho se nevracel, přátelé jeho ho vyhledali, a našli již jen mrtvolu jeho se životem prasklým a se střevy vyhřezlými. Přihodilo se roku 336. Stalo se jemu, jako se bylo stalo i zrádnému Jidášovi.

Že se ariánství dlouho udržeti mohlo, stalo se přičiněním císařů, kteří se do sporu o Božství Kristovu neoprávněně vkládali, a svými rozumy je rozluštití chtěli. I Konstantin Veliký, ani ještě nepokřtěný, chtěl také rozhodovat; a syn jeho Konstancius biskupům shromážděným na synodě v Milánu r. 355, docela prohlásil: „Co já chci, musí býti zákonem církevním!“ a když papeže Liberiana na svou stranu dostati nemohl, poslal ho zkrátka do vyhnanství!

6. Z ariánství vyšlo mnoho bludů nových, z nichž pronikl zvláště blud Macedonia o *Duchu svatém*. Týž hlásal, že prý Duch svatý není Božskou osobou, ba že Bohu ani podoben není, jak hlásal Arius o Pánu Ježíši; ale že stojí hluboko za Pánem Ježíšem, jakožto pouhý tvor sloužící. I stoupenci podle Macedonia *macedoniani* nazvaní, byli na církevním sněmu r. 381 v Cařihradu konaném, slavně odsouzeni.

7. V tomtéž čtvrtém století, kdy v kra-

jích východních Arius drásal v Církvě Páně roucho jeho, rozvířil v severní Africe hladinu Církvě Páně *Donatus* se svým učením, že křesťan těžce zhřešivší, vši moci úřední pozbývá; tedy že těžce zhřešivší katolický kněz, tím samým že neplatně obětuje a neplatně svátosti udílí; a zhřešil-li těžce panovník světský, že ztratil právo na poslušnost svých poddaných. Z toho by ovšem následovalo, když nikomu do duše nevidíme, je-li v milosti Boží nebo ne, že bychom nikdy nevěděli, byly-li nám hříchy ve svaté zpovědi odpuštěny; a máme-li panovníka poslouchati, a nebo ho zavrhnouti a jiným nahraditi! A což, upadl-li snad i světící biskup do těžkého hříchu?

Tu bylo by i svěcení od něho udílené, neplatným; nevěděli bychom nikdy, kdo knězem nebo biskupem opravdu jest. Pak ale *padlo celé zařízení Církvě*, od Spasitele *naviditelných apoštolích* zařízené; ani by nikdo více nevěděl, pokřtěn-li jest nebo ne! Stoupenci Donatovi, zvaní *donatisté*, nazývali sebe „bojovníci Boží“; jali se bludy své rozšiřovati všelikými násilnostmi i vzpourami, aby prý se tak svatými mučedníky stali; a zuřili po celé století, než pokoření byli; ale pak ještě potají símě jejich dále rostlo. U nás hlásal jich učení *Jan Hus*, a stoupenci jeho nazývali se také rádi „Boží bojovníci“, a i podobně si počínali.

8. Současně v severní Africe zvířil Církev Páně bludy svými mnich *Pelagius*, jimiž vlast-

ně veškeré dílo vykupitelské Syna Božího popřel. Hlásal totiž, že hřích Adamův na potomstvo jeho se nedědí; ale jestliže kterýkoli člověk Adama v hříchu následuje, sám, pouhými silami svými spasiti se může, aniž by k tomu *zapotřebí měl milosti Boží*, kterou nám k vykoupení utrpením svým získal Pán Ježíš. Stoupence Pelagia, pelagiany, donatisty a z nich vzešlé bludaře přemocně potíral zejména sv. Augustin. Odsouzení se jim ale dostalo způsobem slavným na církevním obecném sněmu r. 431 v Efesu konaném.

9. Na sněmu tomto zavrženy byly spolu i bludy *Nestoria*, jenž r. 428 stal se patriarchou v Cařihradě. Týž hlásal sice, že Pán Ježíš měl dvojí přirozenost, Božskou a lidskou, ale tvrdil, že v něm byly i *dvě osoby*, Božská a lidská, ale nikoliv v jednotu spojené v osobě jedné. Následkem toho pak tvrdil, že nejblahošlavenější Panna Maria, porodivší jen osobu lidskou, nemá býti nazývána Bohorodičkou, ale jen matkou Kristovou. Stoupenci *Nestoria* nazývání byli *nestoriáni*.

Odpůrcem jich stal se staříčkový opat v Cařihradu *Eutyches*; ale v horlení svém upadl do bludu jiného. Učil totiž, že v jediné osobě Ježíše Krista, Bohočlověka, zanikla úplně vůle jeho jakožto člověka; tak že vlastně z lidské přirozenosti jeho zůstala mu jen zevnější podoba. Kdyby ale Kristus Pán nebyl býval člověkem s vlastní vůlí, nebyl by mohl také za hříchy lidské trpěti, a spravedlnosti Boží zadost učiniti.

Průvrženci Eutycha sluli *monofysité*, t. j. hlasatelé jediné přirozenosti. A i tito i pokračovatelé bludů těchto, kteří tvrdili, že Spasitel ani žádné lidské vůle neměl, nazývání byli *monotheleti*, byli slavně odsouzeni od 600 biskupů, shromážděných na církevním sněmu r. 451 v Chalcedonu.

10. Z bludů těchto vzniklo mnoho nepokojů mezi věřícími, jež chtěli pak *císařové* svou mocí světskou urovnati. Tak učinil surový císař Zeno svým ediktem „henotikon“; ale papež Felix II. toto vměšování císaře do věcí víry slavně zavrhl. Císař Heraklius vydal r. 638 rozhodnutí o pravé víře svým dekretem, zvaným „ektesis“, a nástupce jeho Konstans II. svým ediktem, „typos“ nazvaným. Ale papež sv. Martin toto vměšování vlády císařské do učení apoštolského na synodě v Římě konané, rovněž slavně zavrhl.

Za to císař Konstanc kázal papeže Martina zajati, do Cařihradu odvléci, tam ho zhanobiti i uvězniti, a posléze do Chersonesu do zajetí zavésti, kde on pro čistotu svaté víry jakožto mučedník zemřel r. 655. Vrah jeho ale, bratrovrah, lakomec, despota Konstans II. zavražděn byl od svého sluhy r. 668. Nato r. 680 svolán byl církevní sněm do Cařihradu II, jenž učení Páně vyslovil přesnými slovy těmito: „Pán Ježíš měl dvojí přirozenost, Božskou a lidskou; a každá měla i svou vlastní vůli, ale tak, že vůle Pána Ježíše, jakožto člověka, nikdy neodporovala vůli Boží.“

Ó jaká to cesta křížová, kterou konala Církev Páně v říši římské! Židé i pohané krvavě, hrozně ji hubily, a i vlastní vyznavači Krista Pána bludy a neposlušností svou nitro její drásali. Smysl všeho toho jednání byl vyjádřením vůle: „*Nechcemeť, aby Kristus panoval nad námi* — ani neviditelně — ani viditelně skrze Církev svou nad námi!“ (Luk. 19, 4.)

III. Ježíš Kristus v Církvi působící, jest král, byl králem a bude i věčně králem, na zemi i na nebi po všechny věky!

1. Za apoštoly své, a rozšiřovatele spasitelského díla svého vyvolil si Pán Ježíš prosté muže galilejské, po většině rybáře, aby se nezdálo, že Církev jeho jest dílem učených mudrců. Sám si je také po tři roky svého viditelného působení na zemi vyučil i vychoval. Když se ho pak byl Petr jednou otázal, jaké že odměny mohou od něho očekávati, když všecko opustili, a šli za ním, odpověděl mu: „Když seděti bude Syn člověka (jak sám opětně se nazýval) na stoličce velebnosti své, budete i vy seděti na dvanácti stolicích, soudíce dvanáctero pokolení israelské. Kdo opustí statky tohoto světa, stokrát více vezme, a životem věčným vládnouti bude.“ (Mat. 19, 28, 29.)

Tohoto nadmírného štěstí měli si ale *zasloužiti*. A proto řekl učedníkům svým, aby

jich na odpory lidstva zlého připravil: „Ven ze škol vyženou vás (z náboženských obcí totiž vyloučí vás); ano přichází hodina, že každý, kdo vás zabije, domnívati se bude, že tím Bohu sloužil. Proto ale nermutiž se srdce vaše. Věřte v Boha i ve mne věřte (to jest, ne dejte se u víře mé ničím mýliti). *Já jsem cesta, pravda i život.* Pro samy skutky mé věřte. Kdo věří ve mne, skutky, které já činím, i on činiti bude; a větší nad ty činiti bude... bude-li zač prositi Otce mého ve jménu mém... Toto mluvil jsem, abyste se nehoršili (až díti se to bude). *Ale já vás nenechám, sirotků; přijdu k vám... a Utěšitel Duch svatý,* kterého pošle Otec ve jménu mém, tenť vás naučí všem věcem; a připomene vám všecko, což jsem koli mluvil vám. Jestliže vás svět nenávidí, vezte, že prvé, než vás, mne v nenávisti měl..., že nejste ze světa, nýbrž že já ze světa vyvolil jsem vás... Na světě budete míti nátisk; ale doufejtež, jáť jsem přemohl svět! Království mé není z toho světa. V domě Otce mého jsou příbytkové mnozí (jednomu každému v odměnu za skutky jeho). Kdyby tak nebylo, pověděl bych vám; neboť jdu, abych vám (u něho) připravil místa“ (Místa vyňatá z evangelia sv. Jana v kapitolách 14—16). Slova tato doplňuje sv. Pavel ještě takto: „čeho oko nevidalo, ani ucho neslýchalo, ani na srdce lidské nevstoupilo, připravil Bůh těm, kteříž jej milují“ (I. Kor. 2, 9).

2. Takto poučené rozesílá Pán Ježíš učed-

níky své rozšiřovat Církev svou, kterou byl na Petrovi jako na pevné skále vzdělal tak, aby jí ani brány pekelné přemoci nemohly (Mat. 16, 18), an svět opouštěje, jim nařídil: „Jdouce, učte všechny národy zachovávatí všecko, cožkoli přikázal jsem vám“ (Mat. 28, 20). Neposlal jich, aby zakládali nějaké říše pozemské, a proto umlouvali hrůzné vzpoury a krvavé války, poněvadž založil svou říši duchovní, sice mezi lidmi na světě, ale ne z tohoto světa; nařídil, aby kázali učení jeho a získali duše lidí pro království nebeské.

Kterak o *království pozemském* smýšleti a učiti mají, ukázal na sobě samém. Když se ho úskočný fariseus tázal, sluší-li vyznavači jeho daň dávatí císaři, zahanbil ho slovy: „*Dávejtež, což jest císařovo, císaři, a co jest Božího Bohu!*“ (Mat. 22, 21). Také nebránil se soudům zákonitých vrchností Kaifáše i Piláta, ani tehdy ne, když jemu do nebe volající křivdy činili. Pročež i sv. Pavel později napomíná křesťany: „Každá duše mocnostem vyšším poddána buď; nebo není mocnosti (ať císař, nebo král, nebo kníže, nebo president v čele), leč od Boha (z vůle Boží ve věcech světských panují). Proto kdo se mocnosti protiví, zřízení Božímu se protiví, a odsouzení sobě dobývají“ (Řím. 13, 1).

3. Značkou každého věrného vyznavače Spasitelova musí býti *láska vzájemná*, jak on sám určitými slovy hlásá, an dí: „*Totož jest přikázání mé, abyste se milovali, jako (i já)*

jsem miloval vás. Potom všichni poznají, že jste učedníci moji, budete-li míti lásku jedni k druhým“ (Jan 13. 35). Kristus Pán z neskonale lásky k nám, pro vykoupení nás z moci hříchu a ďábla na svět přišel, život svůj nesčetnými důkazy lásky k trpícím označil, a v nejhroznějším utrpení dokonal; a proto i lásky nejvyšší hoden jest. Vzájemné lásce žili křesťané, tak že pohané jim se divili a Pána Ježíše si oblíbili, říkajíce: „Hle, jak krásně křesťané se milují!“

Jevící se láska křesťanská jest znamením vyvolených Božích, ale zároveň i znakem vítězství Pána Ježíše v každé duši milující. Kolik takto milujících duší, *tolikrát i Ježíš Kristus králem!*

4. Uvedena-li byla řada škůdců království Ježíše Krista na zemi, z řad židů i pohanů i nehodných křesťanů: budiž nyní pořadem století uvedena *i dlouhá řada upřímných milovníků jeho*, kteříž lásku za lásku dávajíce, až do těch hrdel věrnost zachovali a Ježíši Kristu Králi životem svým novou oslavu způsobili.

P o z n á m k y: a) Ku jménu každého připojen jest v závorce i den, kdy Církev Páně jeho památku koná, aby si jeden každý i obšírný životopis jeho přečísti mohl v Životu svatých, jaký příkladně napsali: „*Církevní rok*“, kanovník Beneš M. Kulda; nebo „*Církev vítězná*“, farář František Eckert.

b) Korunování svých věrných vyznavačů v Církvě katolické Bůh sám světu oznamuje

skrze *zázraky*, jež na přímluvy jejich činí. Počet světců takových jest již nesmírný. Otažme se odpadlíků od víry katolické, židů, pohanů, nevěrců, kolik oni mají osvědčení od Boha, že po pravé cestě krácejí?! A doznati musejí — *ani jednoho!*

5. *Z prvního století:* Řadu sv. mučedníků zahájil sv. jáhen Štěpán (26. prosince); řadu sv. apoštolů a mučedníků sv. Jakub mladší (25. července), stať v Římě r. 42; Sv. Petr (29. června) ukřižován v Římě r. 67. — Pavel (29. června) tamtéž stať r. 67. — Jakub starší (1. května) ubit sochořem v Jerusalemě r. 62. — Jan, miláček Páně (27. prosince) mučen byv ve vařícím oleji v Římě, zemřel pak přirozenou smrtí v Efesu asi r. 98, jakožto kmet 94 roků starý. — Šimon a Juda (28. října); první byl v Babylonii ukřižován a pak pilou rozpoltěn; druhý sekerou stať v Persii. — Filip (1. května) byl ukřižován ve Frygii, stár jsa 87 roků. — Bartoloměj (24. srpna) v Armenii odřen a pak hlavou dolů ukřižován. — Ondřej (30. listopadu) v Epiru zbičován, ukřižován. — Matouš (21. září) v Ethiopii u oltáře zavražděn. — Tomáš (21. prosince) v Indii kopím proboden. — Matěj (24. února) v Jerusalemě ukamenován. — Barnabáš (11. června) v Salamis ukamenován. — Marek, evangelista (25. dubna) v Alexandrii provazem usmýkán. — Lukáš, evangelista (18. října) zemřel sešlostí věkem v Cařihradu. — Titus (12. února) zemřel, 94 roky starý na ostrově Krétě. — Timotheus (24.

ledna), jakožto biskup v Efesu ukamenován r. 97. — Sourozenci: Lazar, Marta a Magdalena, byli dáni na loď bez vesel, jež je dovezla do Marsilie, kde Lazar (17. ledna) zemřel asi r. 63; Marta (29. července) jako řeholnice „hospodyně Boží“; a Magdalena (22. července) jako poustevnice. — Longin, svědek smrti i vzkříšení Páně (15. března) se dvěma vojáky stát.

6. *V druhém století*, kdy již bejlí bludných učení vinici Páně hubilo, stali se *mučedníky*: Ignác (1. února), učedník sv. Jana, evangelisty, biskup po sv. Petru v Antiochii, roztrhán v divadle od dravců r. 107, poručiv dříve stádce své sv. Polykarpovi. — Sv. Polykarp (26. ledna) vyučen od sv. Jana, a pak od něho i biskupem ustanoven ve Smyrně, upálen v divadle v Římě r. 166. — Toutéž dobou, za císaře filosofa, Marka Aurelia, stát byl pravý mudrc křesťanský, a nejstarší Učitel církevní Justin (23. dubna), jenž podal obranu Církve svaté i císaři Antoninovi Piovi, a konal vítězné hádky s pohany i se židy.

V tomto století pro svatou víru v Syrii mečem popravena byla r. 114 bývalá veřejná hříšnice Eudoxia (1. března), když byla kajícíností vrchovatou prvé duši svou očistila, a daná pohoršení odčinila.

7. *Ve třetím století*, v kterém bylo posledních šest velikých pronásledování po celé říši, a i bludařství nadutých gnostiků a nemravných manicheovců velice se zmohlo, vítězili pod praporem Ježíše Krista krále mimo

přemnohé jiné tyto muži: Irenaeus (28. června), biskup, posledně v Lyonu. Byl to odchovanec sv. Polykarpa, učený filosof i znamenitý spisovatel; horlitél i na sněmích proti bludům i pro uctívání nejsv. Svátosti i Bohorodičky. Za něho na 19.000 katolíků umřelo smrtí mučednickou, až posléze on sám stát byl r. 202. — Kallixt, papež, bývalý otrok (14. října), znamenitý zákonodárce, jenž zřídil podzemní hřbitov, zvaný katakomby, v němž pak pohřbeno bylo 46 papežů a biskupů, a na 70.000 věrných křesťanů. Vhozen byl do studny r. 222. — Vavřinec (10. srpna), jáhen papeže Sixta II., posmívaje se malomocným katanům, upečen na rosti r. 257. — Felix (14. ledna), uchráněný od mučení od pavouka, který jeho skrýš rychle zapředl; posléze klidně zemřel r. 260. — Haštal (26. března), císařský dvořan, na skřipec natažen, mrskán, rozsápán, za živa do hluboké jámy hozen a zasypán r. 283.

Avšak pro Ježíše Krista bojovali netoliko muži, ale i útlé panny i statečné ženy, jako: Cecilie (22. listopadu) byla v Římě v přetopené lázni marně dušena a pak sčata r. 230. — Barbora (4. prosince) v Nikomedii po trýznění od vlastního, ukrutného otce sčata. — Agatha (5. února) po hrozných mukách skonala v žaláři na Sicilii r. 251. — Mladé matky Perpetua a Felicitas (7. března), opustivše svých kojenců, byly od divokých zvířat rozsápány v Africe r. 203.

8. *Čtvrté století* jest zvláště bohaté na zna-

menité světce. Tehdy dal sice císař Konstantin Veliký volnost Církvě Páně; avšak jeho spolucísař Licinius zuřil proti vyznavačům Krista Krále bezohledně dále, pokud ho Konstantin ve znamení, zázračně se objevivšího kříže na nebesích, nebyl přemohl, a celou říši dostal v moc svou r. 325. V době této vynikli mučedníci Páně: Mořic, velitel s celou svou legií Thebajskou (22. září) povražděni jsou, že nechtěli dávat císaři Diokleciánovi, co jest Božího, r. 303. — Čtyřicet mučedníků Arménských (10. března) zmrzli na ledě r. 320. — Genesisius (25. srpna), herec, r. 303.

I mučednice, proslavené panny: Anežka římská (21. ledna) do plamenů marně odvedená, posléze státa r. 304. — Lucie (13. prosince), ctitelka sv. Agathy, podobně jako ona do nevěstince marně uvedená, posléze dýkou probodena r. 304. — Kateřina (25. listopadu, vítězitelka nad pohanskými mudrci v Alexandrii, do stroje s ostrými hroty vpletena, posléze státa r. 307. — Dorothea (6. února), jež odpadlé dvě sestry Kristu Pánu opět získala. Byla s nimi posléze mečem odpravena, poslavší s nebe rouhači slíbené růže. r. 303. — I znamenité kajícnice tou dobou skončily smrtí mučednickou; tak zejména Afra s jinými, jež jakožto pohanky uctívaly necudnou Venuši. Uvěřivše s celým srdcem v nebeského Slitovníka, upáleny byly na ostrově řeky Lechu r. 304.

Za krutého pronásledování rozpomínali se mnozí ctitelé Páně i na slova jeho, která mlu-

vil k apoštolům svým, řka: „Když se vám budou protiviti v městě tomto, utecte do jiného“ (Mat. 10, 23); a proto, aby se zbytečně do nebezpečí neuváděli, odcházeli mnozí i na pouště, tam v nejprísnější kajícnosti žili, a za blaho Církvě Páně se modlili. Tak příkladně učinili: Pavel, poustevník egyptský (15. ledna), když ho pohanský švagr jeho chtěl zraditi, aby se mohl statků jeho zmocniti. Zesnul roku 343, na poušti živ byl 90 roků, v 113. roku věku svého. — Antonín (17. ledna), arciootec mnichů v Egyptě, jenž zemřel r. 356, maje 105 roků, z nichž 90 ztrávil na poušti. — Makarius (2. ledna), poustevník egyptský, jenž byl mocným odpůrcem bludů ariánských, a zastáncem obecného sněmu v Nicei, r. 325 slaveného. Ztrávil 60 roků na poušti, zemřel r. 390 stár jsa 90 let. Byl i současníkem mnoho známého, štědrého biskupa Mikuláše, účastníka sněmu nicejského, jenž zemřel r. 327.

9. Poněvadž od dob apoštolských učení Ježíše Krista Krále bylo od židů i od pohanů napadáno; od lidí svéhlavých zlovolně výmysly jich o Božských osobách a jich působení mateno, a pravověřící křesťané veřejným vystupováním brániti se nemohli: zřizovali si pod dohledem pravověrných biskupů svých soukromé ústavy, jež nazvali *školy katechetské*, v nichž vedle vzdělání i v mudrctví pohanském, probíráno, prohlubováno, odůvodňováno bylo i učení Církvě katolické, aby ve své ryzosti uchováno býti mohlo. Nej-

starší takovéto katechetské školy byly při r. 150 v Alexandrii, bývalém to sídle proslaveného působení evangelisty sv. Marka; a při roku 220. v Antiochii, původním to sídle sv. Petra, v nichž mimo jiné znamenité muže učil i sv. Jan Zlatoústý.

Když pak císař Konstantin r. 313 dal Církvi Páně svobodu, aby Bohu i veřejně sloužití mohla, tedy ihned papež Silvester (31. prosince), snažil se nabyté svobody co nejlépe na utužení víry apoštolské využití. Za pomoci císaře konány i sněmy na utvrzení svaté víry a mravů křesťanských, zejména onen sněm v Nicei r. 325 proti bludaři Ariovi a stoupencům jeho. Sněm tento řídil jménem papežovým slavný biskup Hosius z Korduby. Stavěny byly i nádherné chrámy pro slavné bohoslužby.

10. S papežem Silvestrem počali pak zápoliti i jiní věhlasní muži, moudrostí, učností i kajícností proslulí, kteří pohanům rázně odpírali, bludaře slavně potírali, a pravověrné učení Páně utvrzovali. Tací nazývají „*Učitelé církevní*“

Takovými světci zejména byli: Hilarius (14. ledna), biskup Poitierský, jenž po dlouhých bojích pokojně zesnul r. 368. — *Ejrem*, jáhen syrský, pokorný poustevník, chvalořečník Bohorodičky, jenž zesnul asi r. 370. — Athanasius Veliký, patriarcha v Alexandrii, jenž již jako jáhen přispěl na odsouzení Aria na sněmu v Nicei; pak ale za 46 let svého biskupského působení pětkrát byl do vyhnanství

poslán, v němž i většinu života svého prožiti nucen byl. Posléze pokojně skonal r. 373. — Basil Veliký (14. června), biskup v Cesarei, hrdina lásky, i zakladatel přísného církevního řádu basiliánů; zesnul r. 379. — Jeho sou-druh: Řehoř Nazianský (9. května), biskup cařihradský, učitel i sv. Jeronyma; usnul v Pánu r. 390. — Ambrož (7. prosince), biskup v Miláně, bývalý náměstek císařský, pokoril i císaře Theodosia k pokání veřejnému ho přinutiv; učitel sv. Augustina, zemřelý r. 397. — K těmto přičísti lze i bratra sv. Basilia, jimž byl veliký kazatel i církevní spisovatel *Řehoř Nysenský*, jenž zesnul r. 394.

11. *Do pátého století* uvádí nás přemilá osobnost svatého Martina (11. listopadu), vyučence sv. Hilaria, jenž umřel jakožto biskup v Toursu, uprostřed svých 80 mnichů, r. 400 v 85. roce věku svého. — Následovalo pět Učitelů církevních, totiž: Jan Zlatoústý (27. ledna), bývalý advokát, pak neoblomný odpůrce bludaře patriarchy cařihradského, Macedonia, svého předchůdce, od katanů na cestě do vyhnanství utýraný, zemřel r. 406. — Jeronym (30. září), rodem Dalmatinec, překladatel a vykladatel Písma svatého; zemřel v Betlemě r. 420. — Augustin, biskup africký, nepřekonatelný bojovník s pelagiany, donatisty a manicheovci, syn sv. Moniky, žák sv. Ambrože, jehož spisy vyšly v jedenácti velikých svazcích; zemřel r. 430. — Petr Chrysologus (Zlatořečník, 5. prosince), samým Bohem určený arcibiskup v Ravenně, po něm

posud zachováno 176 řečí jeho. Zemřel r. 450. — Lev Veliký, papež, (11. dubna), neoblomný horlivel proti nestoriánům; neohrožený zástupce křesťanského lidu proti vojskům hrozné „metly Boží“, krále Mongolů, Attily, i proti vojskům ukrutného krále Vandalů Gense- richa, požehnaný spisovatel; pouť pozemskou dokonal r. 461.

K těmto hrdinům pátého století sluší při- čísti i sv. Šimona Sloupníka (Stilites 5. led- na), jenž své poslání proti hříšníkům a blu- dařům konal stoje dnem i nocí na vysokém sloupu. Zesnul r. 459. A sv. Patrika (17. břez- na), jenž se stal apoštolem Irska; zemřel r. 464.

12. *V šestém století* nade všechny světce té doby vyniká Benedikt (21. března). Již ja- ko mládenec 14letý vydal se na poušť, a na- konec zřídil světoznámý klášter svého řádu na Monte Kasino, kde i zemřel r. 543. Z řá- du jeho, jenž měl ve svém rozkvětu na 37.000 domů, vyšlo během věků 28 papežů, na 200 kardinálů, 1600 arcibiskupů, 15.000 spiso- vatelů, 43 císařských a 41 královských osobnos- tí. Do jeho řádu vstoupil v Římě i náš sv. Vojtěch, a uvedl ho pak i do vlasti naší. — V duchu sv. Benedikta zřídila i vlastní sestra jeho Scholastika (10. února), řád pro ženy; zemřela r. 542. I řád její šířil se do naší vlasti přičiněním bl. Milady, neteře sv. Vác- lava. — A ještě před smrtí sv. Benedikta ze- mřel smrtí mučnickou, byv na Sicilii po- hanskými lupiči i se svými druhy zavražděn,

chovanec jeho sv. Placidus (5. října), r. 546.

13. *Sedmé století* slávou svou naplnil zejména veliký papež Řehoř Veliký (12. března), vysoký státní úředník, pak mnich, zakladatel sedmi klášterů, odpůrce bludařů, apoštol národů, pisatel zachovaných 844 listů pastýřských, básník, hudebník a zakladatel hudební školy církevní, jenž proti neoprávněným nárokům biskupa cařihradského přijal název „*Servus servorum Dei*“ (Sluha služů Božích). A vše to působil za stálé churavosti, v které i smrti propadl r. 604. — Jiným velikánem té doby byl papež *Martin I.* (12. listopadu), jenž nepřijímaje rozhodnutí císaře Konstance ve věcech pravé víry byl zhanoben i ztýrán, zemřel r. 655. — V tomto též století stal se apoštolem Švýcarů i jižního Německa Havel (16. října), jenž se se světem rozloučil r. 624.

14. *V osmém století* v díle téhož po Německu pokračoval Bonifac (5. května), zvaný „apoštol Němců“, jenž své požehnané působení skončil smrtí mučednickou v zemi Frýsů r. 753, stár jsa 73 let. — Ve východních zemích Církve Páně znamenitě obhajoval Jan Damascenský, výborný rádce panovníka mohamedánů; pak mocný odpůrce obrazoborce císaře Lva Isaurik; kněz, mnich, slavný mudrc i bohoslovec, spisovatel vzácných knih, Učitel Církve; zemřel r. 780, starý 104 let.

O D D Ě L E N Í D R U H Ě

O působení Ježíše Krista Krále v dobách císařství římsko-německého.

I. *Působení Církve se státními vládami.*

1. Tou dobou, kdy Církev katolická ve východní říši římské v bojích s nepřáteli svými krutě se utkávala, rozvířil se utěšeněji život její ve středu Evropy, odkud pak rozproudil se do říší vřkolních. Nejmocnější oporou její byl syn štědrého Pipina, krále Franků, Karel Veliký († 814), když jej byl r. 800 papež Lev III. v Římě korunoval jakožto „císaře římsko-německého a ochránce Církve“.

Karel v mnohém ohledu podobal se císaři Konstantinovi Velikému, jenž byl dal svobodu Církvi r. 313, a pak byl i jejím mocným podporovatelem. Karel Veliký potlačoval pohanstvo, přemohl moc loupeživých Avarů, přemohl mohamedány až do Španěl, snažil se vliv Církve rozšířiti na všechny strany, stavěl kostely i školy, živ jsa vždy střídmě a Bohu odevzdaně. I při poklescích svých právem sluje Veliký. Trůn svůj upevněný postoupil synu svému Ludvíkovi, jenž si zasloužil pojmenování své „Zbožný“; zesnul r. 840.

2. Potomci Karla Velikého spravovali říši

německou do roku 911. kdy smrtí vyhynuli. Za dob jejich zasvitlo světlo spásy i praotcům našim, dotud ve tmách pohanství žijícím. Ku žádosti moravského knížete Rostislava přibyli k nám r. 863 první apoštolé Cyril a Metoděj, z nichž Cyril zemřel r. 869 v Římě, Metod ale na Moravě na Velehradě roku 885. Za doby, kdy ve Východní říši licoměrný Fotius dal podnět k odtržení Východu od Církve katolické, a od nástupce sv. Petra v Římě, vpučelo u nás símč slova Božího přičiněním našich svatých apoštolů, a počalo rozkvétati v bohulibý libosad. Roku 874 pokřtěn byl kníže Bořivoj I. a jeho manželka sv. Ludmila. Bořivoj postavil svatyně v sídlech svých na Levém Hradci a na Vyšehradě; syn jeho Svytihněv I. svatyně v Týně a v Budči; Vratislav I., otec sv. Václava, kostel sv. Jiří, jež učinil kollegiátním, který později stal se klášterním.

Roku 919 nastoupil na trůn císařský Jindřich I. z panovnického rodu saského, jenž utvrdil moc císařskou, zejména, že porazil pohanské. loupeživé nájezdníky, Maďary, roku 933 u Merseburgu. Kteroužto porážku doplnil syn jeho, císař Otto I. v bitvě u Augsburgu, r. 955 svedené; utíkající pak hordy na hranicích českých dobil kníže Boleslav I.

3. Císař Jindřich byl přítelem sv. Václava, a i se svými potomky horlil po povznesení Stolice apoštolské. Posledním z nich byl svatý Jindřich II., jenž žil v panickém manželství se sv. Kunhutou, a zesnul r. 1024.

Po násilné smrti sv. Václava r. 929, bratrovrah Boleslav I. panoval až do r. 967, a snažil se zločinu svého upřímným pokáním usmířiti. Dceru svou Doubravku provdal za polského knížete Měčislava r. 965, kterážto pak stala se příčinou pokřesťanění Polska; druhá dcera Milada odešla do Říma vyprositi si zřízení biskupství v Praze; a seznámivši se tam s řeholí sv. Scholastiky, vstoupila v její řeholní rodinu v Římě; a vycvičena byvši v ní, posvěcena jest od samého papeže Jana XIII. za abatyši u sv. Jiří v Praze. Také biskupství v Praze zřízeno jest r. 973, a podřízeno arcibiskupovi v Mohuči.

Prvním biskupem v Praze stal se učený saský mnich Dětmar, jenž uměl dobře česky. Nástupcem jeho zvolen jest sv. Vojtěch r. 982, apoštol Slovanů, Maďarů i Prusů, jenž dráhu svou skončil smrtí mučednickou r. 997. Tehdejší panovník v Čechách Boleslav II.-Zbožný, rozšířil neslýchaně moc říše své proti sousedům, ale i uvnitř blahobytem. Za něho zaveden jest i řád sv. Benedikta do Břevnova, zřízeny četné kapitoly kollegiální a kláštery na vzdělání lidu.

4. Kdežto takto království Boží v naší vlasti vzrůstalo, trpělo ono v Římě mnoho násilí. Po zaniknutí západního císařství zmocnily se vlády v Římě různé šlechtické rody, které statky církevní olupovaly a i moci papežské ve prospěch moci vlastní snažily se využítovati. Zejména zle bylo, když se vlády v Římě zmocnily zlopověstné ženy Theodora

starší, Theodora mladší a Marozie, jichž vlivem i někteří papežové byli na trůn svůj usazení, až konečně papež Jan XI. (931—936), vlastní syn Marozie a jejího manžela markraběte Quida z Toskany, jejím jednáním sužovaný, kázal ji vsaditi do žaláře, kde i zemřela. Nepřátelé Církve berou si z toho příčinu, aby Církev Páně pomlouvali, ostouzeli. Avšak ač někteří papežové oné smutné doby nebyli mravů křesťanských vždy správně dbalí, tož u *vyznání víry apoštolské nikdo z nich v ničem se neprovinil*; nikdo z nich ničeho nezměnil; a tudíž sluší právem říci, co napsal svatý papež *Lev I. Veliký* (440—461) o papežích podle přepisů Církve Páně zvolených, byť i nevhodných, že *„důstojnost, a ovšem i právomoc papeže ani v nehodném nástupci nezaniká“*. O to péči má již ten, jenž o Církvi té své prohlásil: *„Brány pekelné ji nepřemohou!“* (Mat. 16, 18.)

5. Ba, jak podivuhodně staral se Spasitel o zachování Církve své, ukazuje se ve století desátém, kdy zbudnělá šlechta bez ostychu rozdávala i biskupské neb opatské důstojnosti i příjmy svým synům i dcerám a ochudila Církev tou měrou, že papež Řehoř VI. († 1054) musel žebrot, aby mohl vykonat opravy na svém chrámu sv. Petra. S takovýmto čachrováním spojily se pak i simonie, t. j. prodávání obročí církevních, a rušení celibátu, t. j. rušení zdrženlivosti kněžské, a všemožná mravní nevázanost.

Zlotřilost dostoupila ale nejvyššího stup-

ně, když na trůn císařský dosedl roku 1056 mladistvý *Jindřich IV.*, a udržel se na něm celých padesát let. Byl to bezuzdný nemrava, jemuž nic nezdálo se býti svatým; tyran svých poddaných, uchvatitel statků i hodností církevních, zlovolný odpůrce papežů. Svou manželku nenáviděl; ale hříšné souložnice jeho pyšnily se drahocennými věcmi, Církvi Páně uloupenými. Tomu s neoblomnou silou postavil se na odpor papež sv. *Řehoř VII.* roku 1073. Přinutil ničemu k pokání v Kanosse; ale umíraje pak ve Salernu, loučil se se světem r. 1085 s tklivými slovy: „Miloval jsem spravedlnost a nenáviděl jsem nepravost; a proto umírám ve vyhnanství!“

Současně s Jindřichem IV. nastoupil vládu v Čechách Zpytihněv II. (1056—1061), syn slavného Břetislava I., zakladatele chrámu ve Staré Boleslavi. Sám založil kollegiátní kapitolu v Litoměřicích, a nový chrám u sv. Víta; byl učený bohoslovec, ochránce chudých, upřímný kajícík, „otec duchovenstva“; od papeže Mikuláše II. poctěn knížecí mitrou s hermelínem. Zemřel náhle 30 roků starý. Avšak bratr a nástupce jeho Vratislav II. (1061—1092), v bojích proti papeži pomáhal císařskému ničemovi brannou mocí, začož od něho jmenován byl osobním králem. Roku 1087 od něho ale ustoupil, a nepřidal se ani ku synu i nástupci jeho Jindřichu V., jenž v bojích o moc císařskou nad papežem stejnou měrou pokračoval.

6. Koncem jedenáctého století, kdy míra

utiskování křesťanů ve svaté zemi od vyzna-vačů Mohamedových byla naplněna, působením ohnivých kazatelů Petra z Amiensu, sv. Bernarda a jiných, ujednány byly *křížácké války* proti těmto ukrutným utiskovatelům, a na zpět získání svaté země. Válečných tažení těch bylo celkem šest, a vedli je panovníci němečtí, francouzští i angličtí. Dobyli sice roku 1099 Jerusalema a jiná města; ale do roku 1292 všechno opět ztratili. Mocnými pomocníky krutých nepřátel Krista Pána byli tehdy na svou hanbu rozkolní Řekové, jež byl patriarcha cařihradský Michael Celurarius r. 1054 od Církve katolické zlovolně odtrhl.

7. Ve dvanáctém století byl nejurputnějším nepřítelem Církve Páně císař Bedřich I., zvaný Barbarosa (Rudovousý), z dynastie Staufů, jež panoval od 1152 až 1190. Byl tehdy nejmocnějším panovníkem světským, a chtěl moc svou ještě rozšířit i nad Církví. Za tím účelem vedl hrozné války v Itálii. Byl i od papeže Alexandra do klatby dán. Ale na konec přece se zúčastnil války křížácké, kde našel i smrt, utopiv se v rozvodněné řece.

Válečným společníkem Bedřichovým byl i český kníže Vladislav II., jež jemu k dobytí Milána přispěl desíti tisíci bojovníků, začež nabyl titulu královského pro sebe i své nástupce. Z výpravy křížácké s Bedřichem vrátiv se, uchýlil se do kláštera na Strahově v Praze, kde r. 1173 zemřel i pohřben jest. Po jeho odstoupení od vlády nastaly pak o korunu českou kruté boje Přemyslovců, jež

trvaly až do r. 1197, kdy se jí pevnou rukou ujal Přemysl Otokar I. V době zmatků těch vystřídal se na trůnu českém osm panovníků, mezi nimiž byl i pražský biskup Přemyslovec Jindřich Břetislav, po více nežli tři roky.

8. Se stejným úsilím jako Bedřich I. usiloval o ujařmení a podmanění Církve pod moc císařskou i syn a nástupce jeho Jindřich VI., i vnuk jeho Bedřich II. (1215—1250) ve století třináctém. Týž vedl stálé boje, zejména s městy italskými; při tom zabíral církevní nadace, pustošil kostely i fary, tupil Církev, přátelil se s panovníky mohamedánskými, zařídil si podle jejich způsobu i harém arabských děvčat; a tak v době, kdy křižáci dobývali svatou zemi z moci turecké! Také proti vpadnuvším do Evropy Tatarům, nepodnikl ničeho. Že ho papež Řehoř IX. kladbou stihl, toho nedbal; až blížící se smrt přiměla ho k tomu, že se na ni kajícně připravil, a jí i 3. prosince 1250 propadl.

V bojích Bedřichových vítězně spolupůsobil jeho nemanželský syn, neznaboh Ezzelino, jenž po jeho smrti v bojích s městy italskými i s papežem počínal si jako nejsurovější tyran. 50.000 svých odpůrců dal popravit. Vnuk pak Bedřichův Konradin, v bitvě poražený, umřel na popravišti v Neapoli 28. října 1268, jímž i celý ten rod odpůrců církevních neslavně vyhynul. Pak ale následovalo i v německé říši bezvládí, kde platila

jen silnější pěst, tak zvané „pěstní právo“, jemuž konec učinil teprve *Rudolf Habsburg* r. 1273, za krále zvolený. V témže 13. století vpadli do Evropy divocí *Mongolové a Tataři*, kteří hrozné spousty všude konali. Do Čech zabránil jim přístup král Václav I. se svými záseky na hranicích, a s mocnými vojsky. Na Moravě připravil jim záhubu Jaroslav ze Šternberga, pod Hostýnem.

Roku 1278 zradou padl na Moravském Poli král Přemysl Otakar II., v bitvě proti Rudolfu Habsburskému; načež nastalo bezvládí v Čechách s vpádem loupeživých, posud zlozvěstných Braniborců.

9. Ve čtrnáctém století nastala doba pro Církev zvláště povážlivá. Papež Klement V. ze všech stran stížený, popřál sluchu licoměrného francouzského krále Filipa Krásného, jenž jemu podpory sliboval, a odstěhoval se r. 1305 i s celým dvorem svým do říše jeho, do Avignonu. Jakého ale smýšlení král byl, vysvítá příkladně z toho, že úskoky svými prosadil utracení nevinného náčelníka bohatého rytířského řádu templářů, Jakuba Molay, aby se mohl zmocniti bohatství řádu. Papeže chtěl míti ale v říši, aby moci jeho ve svůj prospěch užívati mohl, oč marně byli usilovali císařové němečtí.

Papežové sídlili pak po 70 roků ve Francii, kterážto doba nazývá se „sedmdesátiletým zajetím Církvě“. Do Říma nadobro se vrátil r. 1370 papež Řehoř XI. zvláště úsilím veliké světice Kateřiny ze Sieny. Našel

ale bývalý, obrovský Řím, skoro v zříceninách, v němž nyní sídlili lupiči a vlci. Roku 1378 byl ode všech kardinálů řádně zvolen Urban VI., jenž počal přísně nastupovati na obnovu v Církvi, poněvadž za dob předešlých pro povstalé bludy a nevázanost mravní mnoho bylo poškozeno. Tu kardinálové, kteří byli ve Francii rozhýčkáni, z Říma odešli, a zvolili si ve Francii papeže svého, jenž se nazval Klement VII. A pak voleni bývali papeži i v Římě i ve Francii. Tato roztržka skončena byla teprve r. 1417, kdy řádně zvolen byl pro Církev celou *Martin V.*

10. Tato roztržka stala se osudnou zejména pro vlast naši. Že r. 1406 řádně zvolený papež římský *Řehoř XII.* nechtěl lenivého krále Václava, nehodného syna „Otce vlasti“ Karla IV., nadále za ochránce Církve a císaře Němců uznávati, popustil Václav uzdu působení chorobně ctižádostivého Jana Husa, jenž chtěje prý svým způsobem Církev opravit, byl do bludů upadl. Do svého učení přibral totiž nauky již odsouzeného bludaře anglického Jana Wiklefa; i bludy manicheovců, jež se byly po celá století pokradmo dále šířily; a zejména znova ohříval i odsouzené bludy donatistů, jež již sv. Augustin byl potíral. Ti ale učili, že když kdo vládnoucí do hříchu těžkého upadl, tím samým i veškeré moci své panovnické pozbývá. Mohli-li lidé zlomyslní i Syna Božího z velezrady u Piláta obviniti a smrt přesvatému na kříži připraviti: kdo bude asi nalezen z křehkých, klat-

bou Adamových stížených synů, jehož by lidé zlí nemohli z těžkého hříchu obviniti a odsouditi, aby oblíbenci svému k moci, slávě, bohatství dopomohli? A kdo uchrání tohoto druhého, aby jemu kdos třetí totéž neučinil, aby zase on sám v cizí moc se vetřel?!

Učení Husovo hlásalo převrat — revoluci!

Jan Hus byl po náležitém přísném soudu na sněmu v Kostnici r. 1415, konaném, na který sám se byl odvolal, usvědčen z vlastních spisů a ústy dvou set svědků jakožto *bludař*; a poněvadž bludů svých odvolati nechtěl, ale *tvrdošijně* jich rozšiřoval i hájil, jakožto *kacíř* uznán i odsouzen. Potud sahala moc kněží. Mohl býti ovšem jakožto kněz za provinění proti Církvi ztrestán býti i tresty pouze církevními. Ale stalo se jinak; ujala se věci *moc státní!* Tehdy v platnosti byly ještě zákony císařské, zvané „Schwaben- und Sachsenspiegel“, již od císaře Rudolfa Rudovousa složené, dle nichž vzbouřenec proti Církvi považován jest i za vzbouřence proti řádu občanskému; a na usvědčeného provinilce, zněl ortel, aby byl na hranici upálen. Tak se stalo i Husovi. Tedy neupálili ho kněží, biskupové, jak se proti pravdě říkává; vždyť oni sami se za mírnější potrestání odsouzeného přimlouvali; ale ztrestán byl jakožto *zločinec státní*. Či měli sněmovníci biskupové bludy Husovy prohlásiti za pravé učení Páně?!

11. Pyšná nepoddajnost a církevní odboj Husa, jenž si žádal „korunu mučednickou“

získati, přišly vlasti jeho, kterou přece miloval, velmi draho! Čeští páni odsouzením i potrestáním svého oblíbence uražení, roznítily hrozné bouře v Čechách i v sousedí. V čelo jich postavil se Jan Žižka, bývalý loupeživý rytíř v jižních Čechách, jeden z oněch, jimž „lupičství platilo za slušný šlechtický výdělek“; a ten prý na odvetu (!) za jednoho provinčlého kněze, se svými sbory a následníky na sta nevinných usmrtil, kláštery, kostely ba celá města vypálil; drahocenné památky po Karlu IV., „Otcí vlasti“, zničil; celé království rupy naplnil, a v ošklivost a opovržení u sousedů uvedl. A toto šílené běsnění trvalo až do roku 1434, kdy bitvou u Lipan zatím skončilo. Jest spravedливо, takového skutky vychvalovati?

Z husitství pak vyrůstaly nové a nové bludy, až dožili jsme se *husitů naší doby*. Kdyby tak Hus nakrátko do života pozemského se navrátil, a jako v kapli betlemské kázal, a jak i psanými knihami hlásal: Neděle a svátky máte světiti, v nich mši svaté obcovati; svátosti přijímati; podřízené své k službám Božím puditi čili donucovati; smilstva, nestřídmosti se varovati; poctivou prací chléb svůj si vydělávati; proti znemravňujícím knihám i divadlu nastupovati: co by mu asi řekli? Že je „jezovitou aneb bláznem“! A co by on odvětil jim: „Jste žáci ďáblov!“ Já jsem nebyl nevěrcem, jako vy; já jsem jen jako slabý člověk pobloudil; já k vám nikdy hlásiti se nemohu, pekelníci!

12. Ještě horší následky, nežli husitství v Čechách, způsobila v Němcích, a odtud do celého světa, církevní vzpoura *Martina Luthera*, jenž své zákázonosné dílo začal ve Wittenbergu v Sasku r. 1517. a s jehož bludy valila se pak i němčina do Čech. Není možno v malé knížce popsatí spousty, jež Luther svými mnohými, přímo paličskými spisy, a svou vlastní nemravností způsobil, nač nestačí ani veliké knihy. Uvádím jen následující body:

Luther zrušiv své slavné sliby, učiněné Bohu, jakožto mnich a kněz, oženil se, ovšem neplatně, se sběhlou jeptiškou. Hlásal novou víru, v které lze spasení dojíti bez pokání, bez zapírání sebe. Zjednal si na rozšiřování téže mocné přátele, i svého zeměpána, an jim přiřkl statky církevní, a umožnil tak lehkomyslnému jich hýření; kázal i všemohoucnost státní. Popudil poddané sedláky ke vzpouřám, z čehož povstala r. 1525 selská válka, v které na 100.000 lidí zahynulo. Prokletel papeže i všechno církevní zřízení. Dovoľoval třebas i tisíckrát hřešit denně smilstvem tomu, kdo jeho víru vyznává. Tu ale vyjadřoval slovy i příkladem svým, an se chlubil: „ich fress' wie ein Böhm, und sauf' wie ein Deutscher!“ (Žeru jako Čech a chlastám jako Němec.) Po takovémto životě i bídě zahynul r. 1546.

Podle takovýchto návodů Albrecht Brandenburgský, náčelník řádu německých rytířů, odpadl od Církve, a učinil si ze statků

řádových dědičné vévodství, jež je posud základním kamenem bývalého království pruského. Král dánský jedním dnem dal uvěznit všechny biskupy své říše, statky církevní zabral, a Církev katolickou v říši své udusil. Král anglický Jindřich VIII., jeho následovník, cizoložník, vrah svých manželek i věrných křesťanů, osvojil si statky církve a založil i svou „církev anglikánskou“. Podobně činili vladaři i v jiných zemích. Byli-li i někdy v nepřátelství, jednalo-li se o rozbití Církve katolické, stali se i přáteli, jako Herodes a Pilát při umučení zakladatele Církve té. (Luk. 23, 12.)

13. Bouře proticírkevní rozmnožili pak i jiní odpůrci Církve Páně ve Švýcarsku. Tak *Oldřich Zwingli*, odpadlý kněz, jenž se ke své nemravnosti veřejně znal, a padl ve zbroji vojenské v bitvě u Kappelu r. 1531, kterou chtěl Církev katolickou udusiti. A zarputilý, tyranský nepřítel jinak smýšlejících, *Jan Kalvin*, jemuž se podařilo opanovati Ženevu. Týž byl pro sodomský hřích již v mládí ve svém francouzském rodišti Noyonu v Pikardii potupným znamením na zádech vypáleným označen. Jest možno souditi, že by z takovýchto studánek mohly prýstiti vody „skákaající do života věčného?“ (Jan 4, 14.)

Každý z těchto bhudařů tvrdil, že má učení své podle bible, čili Písma svatého; nemohli se ale mezi sebou dohodnouti, poněvadž si je každý vykládal na svůj prospěch. A tak z původních lživých výkladů Písma sva-

tého a zakládání nových a nových církvíček podle nich, přišla konečně bible v takovou nevážnost, že jak učenec Bacon de Verulam († 1626) napsal, „odštěpencům od neomylné, na apoštolích vzdělané Církve Páně, zůstaly z bible již jen desky“. A kdyby se byl dočkal dnů našich, byl by musel doznati, že ti nynější jejich následovníci již i ty desky z bible zahodili, když se do nového pohanství ubírají!

14. Tomuto hroznému bludařství bránili biskupové i papežové všemožnými prostředky. Papež Pavel III. pak svolal r. 1545 slavný sněm církevní *do Tridentu*, jenž ale během svého přerušovaného trvání teprve r. 1563 za papeže Pia IV. dokončen býti mohl. A ten všechny nahromaděné bludy odsoudil, napažené články svaté víry přesně vyložil, a zákony pro pravý křesťanský život určitě naznačil.

Zatím i sám Bůh v prozřetelnosti své do toho lidského blouznění zasáhl, an vzbudil *množství světců*, kteří sami a se svými sdruženími v církevních řádech všude bludy potírali, a slovem i příkladem svým cestu k nebi naznačovali.

V Čechách jal se pokroku bludařství čelit císař a král český Ferdinand II. († 1637); a proto zboží církevního žádostiví, lehkomyšlní šlechtici se proti němu vzbouřili, a roznicena byla *válka třicetiletá*, která nejen v Čechách, ale téměř po celé Evropě neskonaleho neštěstí příčinou byla.

Že však císařové i později mnoho dobrého Církvi prokázali, v mnohém ohledu bylo jim i ulevováno, z čehož ovšem vyvinulo se tak zvané matné „*rakouské katolictví*“. V tom císař Josef II. zašel pak ovšem až tak daleko, že všechno spojení s Římem obmezil; sámého papeže Pia VI., ve Vídni ho navštívivšího, urazil; na 700 klášterů zrušil a majetek jejich zabavil; že i do pořádání pobožností kostelních se vtíral, tak že pruský král Bedřich II. posměšně „bratrem sakrystánem“ ho nazval. Také i odštěpencům od Církve katolické tak zvaným „tolerančním ediktem“ volnosti dal. Po Josefu II. opíčili se i jiní panovníci v Německu, a zabírali statky církevní beze všeho ostychu a svědomí.

15. S bludy náboženskými přišla na bezcestí i pravá *křesťanská filosofie*. Ve Francii zbloudili tolik, že zavrhli i Boha; na místě jeho, ve velechrámu pařížském, uctívali zvrhlou ženštinu, a rozdmýchali hroznou *revoluci*.

Jinde založena jednota, zvaná *zednáři*, kteří pořádek na světě, od Boha určený, hodlají jako znova a lépe zříditi i vystavěti; jsou to ale krtkové, kteří tajně, pod zemí, osení Církve Páně, na povrchu prospívající, podrývají na prospěch svůj. Mezi zednáři jsou dle udání asi po devadesáti z každého zastoupeni bohatí potomci těch, kteří Krista Pána ukřižovali. Zděděná zášť jejich tedy posud nevyhynula. I řídí tajně vladaření států, a Krista Pána ve věřících jeho křižují posud. Děje se, co Spasitel sám předpověděl apoš-

tolům: „Ven ze škol vyženou vás!“ (Jan 16, 1.)

Pro tuto podzemní, tajenou protikřesťanskou zášť zednářů, nástupcové sv. Petra katolíkům spolupůsobení s nimi opětně již zakázali. Tak učinil Klement XII. r. 1730 pro vzpoury, jež způsobili ve Francii, Španělsku, Nizozemsku; Benedikt XIV. (1740—1758), Klement XIV. r. 1773 zrušil nejsilnější pomoc svou proti nim, totiž řád jezuitů, poněvadž mu mocní zednáři odpady celých říší vyhrožovali; ale řád ten byl r. 1814 znova v život uveden, a působí mnohými tisíci svých členů blahodárně ve všech dílech světa.

Snad i vlivem zednářů anebo podobných jim škůdců Církve Páně, musel staříčkový papež Pius VI. do žaláře ve Francii, kde i ve Valence zemřel 29. srpna 1799. I bylo hlášáno, že to byl již poslední papež. Avšak ruka Páně zhatila úklady nepřátel Církve. Z přízně dvora vídeňského mohli se voliči kardinálové shromáždit v Benátkách, a tam již 14. března 1800 zvolen byl Pius VII. Z vůle násilníka Napoleona byl i Pius VII. vyvlečen do zajetí ve Francii, a tam byl po léta nehodně držán. Papež dal ho do klatby, které se Napoleon vysmál, řka: že proto vojákům jeho nevypadnou zbraně z rukou. Ale vypadly! a sice v polním tažení do Ruska, kde v hrozných mrazech a bojích vojákům jeho skutečně zbraně z rukou vypadaly; a on sám z nouze zajetí ušel, pochovav tam celou svou armádu, s kterou byl na Rus vytáhl!

16. Podkopné zednářství odsoudili opětně a slavně i papežové Pius IX. i Lev XIII. Zednářům i všem jiným škůdcům Církve Páně čeliti. jest povinností i každého upřímného katolíka, aby Ježíši Kristu, Králi jeho, i královská pocta všude byla prokazována: aby „*ve jménu Ježíše Krista každé koleno klevalo nebeských zemských i pekelných*“, jak žádá sv. Pavel v listu svém k Filipenským (2, 10).

Kristus Pán sám vydal se za nás, až na smrt, a tu na kříži, aby nám spasení zjednal; ale na cestě své ke Golgotě přijal přece pomoc Šimona Cyrenského, aby mu pomohl kříž nésti; a pomoc podobnou žádá i od nás na obranu Církve své. (Kol. 1, 24.)

„*Ecclesia semper oppressa — et semper victrix*“ (t. j. Církev vždy jest pronásledována, ale vždy i vítězí), stało se již dávným příslovím; ba „ani brány pekelné ji nepřemohou“ (Mat. 16, 18). Ale hynou duše lidské těch, kteří jako pohané Církve Páně posud nepoznali, a nebo ji poznavše, jí se protiví. Takliko se dvanácti muži galilejskými začal Spasitel spasitelské dílo své; a za našich dnů čítá Církev jeho na 360 milionů pravých vyznavačů jeho; ale daleko více jest ještě těch, kteří se jemu neklaní! Jak velký úkol mají tedy všichni věrní jeho, aby na získání těch duší upřímně se přičiňovali. A tak dle vůle Krále svého i zásluhy své si množili, a tím hojnější odplaty pak od něho přijali v nebesích!

Všecka lidská sláva, je polní tráva. Vy-

hynuli i přemocní rodové panovníků. Rozmetány jsou i světové říše. Zmizeli s povrchu zemského i proslavení národové. Ale neochvějně *po všechny věky trvá a trvati bude království Ježíše Krista Krále!*

II. Rozkvět Církve: Světci posledních století.

I v dobách císařství římsko-německého neustal Kristus Pán osvědčovati věrné služby své skrze zázraky, a činí tak až na nynější den. Tak zejména byli pověřeni:

V devátém století: Naši slovanští apoštolové Cyril (5. července), zemřelý i pochovaný v Římě, † 869. — Metoděj, zemřelý a pohřbený na Velehradě, † 885, — blah. Ivan (25./6.), poustevník při potoku Lodenici v Čechách, jenž se před smrtí svou prozradil jakožto král charvátský, † 893.

V desátém století: Ludmila (16./9.), † 927, — kníže Václav (28./9.), † 929; — Vojtěch (23./4.), jakožto mučedník v Prusku, † 997, — Oldřich, biskup augsburský (4./7.), jenž byl prvním světcem, který byl od zvláštního, právě zřízeného soudu papežského slavně za svatého prohlášen (což dosud konávaly soudy biskupské), † 973, — Adéla, císařovna (16/12.), † 999.

V jedenáctém století: Pět bratří mučedníků, patronů zemských (12./11.), † 1005, — Jindřich, císař (15./7.), † 1024, — panenská choť jeho Kunhuta (4./3.), zemřela v klášte-

ře r. 1040, — Romuald (7./2.), poustevník, † 1027, — Vintíř, knížecí mnich (9./10.), odpočívající v Břevnově, † 1045, — Prokop, sázavský opat (4./7.), † 1053, — Petr Damiani (23./2.), Učitel Církve, kardinál, veliký kajícík, † 1071. — Jan Qualbert (12./7.), zakladatel tuhého řádu, † 1073, — Řehoř VII. (25./5.), neohrožený odpůrce nemravného násilníka císaře Jindřicha IV., † 1085.

Ve dvanáctém století: Benno (16./6.), apoštol Lužičanů, † 1106. — Anselm (21./4.), Učitel Církve, arcibiskup, nepřemožitelný odpůrce anglického krále Viléma, utiskovatele Církve, † 1109. — Bruno (6./10.), učitel papeže Urbana II., zakladatel řádu kartusiánů, † 1101. — Otto, biskup bamberský (2./6.), apoštol Pomořanů, † 1130. — Norbert (6./6.), arcibiskup, zakladatel řádu premonstrátů, † 1134. Odpočívá na Strahově. — Leopold (15./11.), markrabě rakouský, † 1136. — Bernard (20./8.), Učitel Církve, zakladatel řádu cisterciánů, † 1133. — Tomáš, arcibiskup v Canterbury (29./12.), † 1170. — Ctihodný Jindřich Zdík (25./6.), biskup olomoucký za krále Vladislava II., † 1150.

V třináctém století: Jan z Mathy (8./2.), zakladatel řádu trinitárů, † 1214. — Dominik (4./8.), zakladatel řádu, † 1221. — František Serafinský (4./10.), zakladatel tří řádů, apoštolujících svou chudobou po všem světě, † r. 1226. — Antonín Paduanský (13./6.), † 1231. — Alžběta vdova (19./11.), † 1231. — Raj-

mund Nonnatus (31. 8.), zakladatel řádu na vykoupení křestanů z moci mohamedánů. Serty, žhavým železem propálenými, kardinál, † 1240. — Hedvika (17./10.), patronka Slezska, † 1245. — Sedm bratrů (11./2.), zakladatelů řádu servitů, zemřeli při polovici 13. století. — Petr Nolaskus (13. 1.), † 1250, a Rajmund z Pennafortu (15./2.), † 1275, založili řád bratří milosrdenství. — Klára (2. 8.), reholní panna, † 1253. — Mechtilda (10./4.), omilostněná zjeveními, reholní panna, † 1258. — Blah. Juliana (6./4.), příčina slavnosti Božího Těla, † 1258. — Gertruda (16./11.), učená abatyše, † 1292. — Ludvík (26./8.), král francouzský, křižák, † 1270. — Bonaventura (14./7.), Učitel Církve, kardinál, † 1274; i jeho učený přítel, Učitel Církve Tomáš Akvinský (7./3.), † 1274, a téhož učitel Albert Veliký (15./11.), biskup, Učitel Církve, vlivné osobnosti ku sněmu církevnímu, v Lyonu slavenému, † 1280. — Filip Benický (23./8.), chlouba řádu servitů, kajícík, † 1285. — Petr Celestin (19./5.), papež, na trůn povoláný, vrátil se do pouště, † 1296. — Marketa Kortonská (26./2.), veliká kajícínice, † 1297. — Blah. Anděla Česká (6./4.), dcera knížete Vladislava I., karmelitka, † 1220. — Blah. Zdislava (4./1.), vzorná manželka, † 1252. — Bl. Hroznata (14./7.), zavražděný pro ochranu svého kláštera v Teplé, † 1217.

Vě čtrnáctém století: Rochus (16. 8.), patron proti morové ráně, † 1327. — Brigita

(8./10.), vdova švédská, zjeveními omilostněná, zakladatelka kláštera „Spasitele světa“, † 1373; a její dcera Kateřina (22./3.), jež zemřela v klášteře své matky 1381. — Kateřina Sienská (30./4.), od nejútlejšího mládí ctitelka Bohorodičky, hrdinská horlitelka pro návrat papeže ze zajetí francouzského, † r. 1380. — Jan Nepomucký (16./5.), † 1393.

V patnáctém století, v dobách rozmachu husitství: Lidvina (14./4.), panna, vzor trpělivosti po 38 roků na lůžku bolesti, † 1423. — Františka Římská (9./3.), vzor panen, manželka i vdov, provázená andělem strážným, † 1440. — Jan Kapistran (23./10.), od krále Jiřího z Poděbrad do Čech nevpouštěný, aby husitů zpět do Církve neuvedl; v bojích proti Turkům kazatel, † 1456. — Didak (27. 11.), bratr laik kvardiánem, apoštolský horlitel, † 1463. — Kazimír (5./3.), polský králevič, kající, † 1484.

V šestnáctém století, v dobách rozkvětu živé reformace v Německu: Anděla Merici (31./5.), zakladatelka řádu voršilek, † 1540. — Ignác z Loyoly (31./7.), zakladatel řádu tovaryšstva Ježíšova, Spasitelem vyvolený odpůrce živé reformace, † 1556; jeho výborní spolubojovníci: František Xaverský (3./12.), apoštol Indie, zemřel opuštěn r. 1552. — František Borgiaš (8./10.), bývalý místokrál, náčelník řádu sv. Ignáce, † 1572. — Petr Kanisius (17./4.), nejstatečnější bojovník proti bludům, apoštol Německa, Učitel Církve, † 1597. — Stanislav (13./11.), mladistvý jesui-

ta, jehož si Matka Boží do nebe vzala, † 1568; a jemu podobný Alois (21./6.), patron studentské mládeže, † 1591. — Jan z Boha (8./3.), zakladatel řádu milosrdných bratří, † 1550. — Petr z Alkantary (19./10.), zakladatel přísnějšího řádu františkánů, † 1562. Týž byl poradcem Teresie (15./10.), obnovitelky řádu karmelitek, spisovatelky „plamenné lásky k Bohu a Církvi Páně“, † 1582. — Jan od sv. Kříže (24./11.), spoluobnovitel řádu karmelitánů, † 1591. — Karel Boro-mejský (4./11.), arcibiskup v Milánu, kardinál, pravý reformátor, † 1584. — Filip Nerejský (26./5.), zakladatel řádu oratoriánů, † 1595. — Dvacet šest mučedníků (13./2.), ukřižovaných v Japonsku 1597.

V sedmnáctém století: Fidelis ze Sigma-ringen (27./4.), z výborně vzdělaného advokáta kapucín, apoštol ve Švýcarsku, od bludařů usmrčen r. 1622. — Magdalena de Pazzis (27./5.), veliká horlitelka v řádu karmelitek, † 1607. — Růžena Limanská (30./8.), následovnice sv. Kateřiny Sienské, trnovou korunou zdobená, † 1617. — Marketa de Alacoque (17./10.), řeholnice, šířitelka uctívání Božsk. Srdce Páně, † 1690. — Kamil de Lellis (18./7.), se sv. Filipem Nerejským spoluzakladatel řádu na obsluhování nemocných, † 1614. — Vincenc de Paula (19./7.), z kněze otrok, pak apoštol, zakladatel řádu lazaristů, z nichž vyrostla řada jiných; nesmírný utěšitel za náboženských válek, † 1660. — František Saleský (21./1.), biskup ženevský, Učitel Cír-

kve, apoštol Švýcarska, spisovatel „Filothey“, zakladatel řádu salesiánek, spolu s Johanou Františkou ze Chantalu. Zemřel r. 1622, ona r. 1641. — Josef Kalasanský (27./8.), zakladatel řádu piaristů, † 1648. — Robert Belarmín (13./5.), Učitel Církve, kardinál, z řádu jesuitů, † 1621. — Vavřinec z Brundusium (9./7.), z vysokého úředníka kapucín, zakladatel kláštera jich v Praze, znatel mnoha řečí; kázal i hebrejsky židům, † 1619. — Jan Eudes (19./8.), šřitel úcty Božského Srdce a Srdce Bohorodičky, † 1680. — Jan Sarkan-der (18./3.), mučedník moravský pro tajemství zpovědní, † 1620. — Josafat, arcibiskup řeckokatolický, pro věrnost k Církvi katolické usmrcený roku 1623. — Petr Klaver (20./12.), „otrok otroků“, † 1654.

Z osmnáctého století, z doby bludných mudrců: Pavel z Kříže (28./4.). Bojoval nejprve proti nepřátelským Turkům zbraní vojenskou, pak ale zbraní duchovní a kající, ku které založil i přísný řád passionistů, † r. 1775 — Blah. Benedikt Labre (16./4.). Nemoha po přání svém přijat býti do řádu, kázal svou naprostou chudobou a kající, † 1783. — Alfons z Liguori (2./8.), Učitel Církve, od Boha vyvolený, aby se svým řádem Božského Vykupitele nastoupil na bojiště jesuitů, když tito na čas z bojiště ustoupiti museli. — Jan de la Salle (15./5.), zakladatel řádu školských bratří.

V devatenáctém a dvacátém století v říši rakouské občanskými bouřemi, nepravou o-

svíceností a mnohými válkami ochromené duchy zpět přivolávali svým horlivým apoštolováním: Redemptoristé Hýbl († 1807), a sv. Klement Hofbauer (vlastně moravský Dvořák), † 1820. — Gabriel (27./2.), neúnavný rozšiřovatel úcty Bohorodičky a Umučení Páně, † 1864. — Jan Vianney (9./8.), nepřekonatelný prostičký farář jakožto apoštol, † r. 1859. — Proslavená „Terezie od Ježíška“; a Jan Bosko, jehož vychovatelské ústavy rozšiřují se již po celém světě.

III. *Neřátelé Církvě v posledních dobách.*

1. Uvedenou tuto dlouhou řadu známějších svatých a světic označil Spasitel skrze zázraky jakožto věrné ctitele svého Božství; a my všichni upřímní katolíci, členové Církvě jeho, na Petrově skále vzdělané, radujeme se z tohoto vyznamenání jich, čerpající z něho nezdolnou naději, že i nám za věrné služby Bohu, v Církvě jeho konané, podobně jednou odplaceno bude.

Než, jest mnoho lidí, kteří až i Bohem a jeho Církví pohrdají; a zázraky, jimiž on svou všudypřítomnost označuje, za nepravdivé, ba vůbec za nemožné prohlašují, ježto prý *odporují věčným zákonům v přírodě*. A co my na to?

Kdo to byl, že svět celý stvořil, a i všechny zákony v něm uložil? Což těmito zákony v přírodě i samému sobě na ruku pouta dal,

aby jich opět zrušiti nebo pozměnití více nemohl? Což přestal býti Bůh vševědoucím, aby nebyl od věčnosti věděl, že bude jednou po staletích některé mimořádné změnění v zákonech jeho zapotřebí? Což nejsou mezi lidmi na světě také hodináři, kteří stroj svůj podle jistých pravidel sestavivše, nemohou i pak libovolně hodiny popohnati anebo pozvolniti, anebo i úplně zastaviti? A čehož připouštíte člověku, toho by měl člověk popírati samému Bohu, tvůrci i řiditeli celého nesmírného světa?

Nebo se svět snad sám stvořil? a i přerozumnými zákony opatřil?

2. Upírati Pánu Bohu moci, aby zázraky na osvědčení vůle své konal, protiví se zdravému rozumu lidskému. Známo ale, *odkud ta nevěra vyvěrá!* Člověk dopustil se hříchu, a cítí v sobě, že nedobře jednal; jest to hlas Boží v nás (Řím. 2, 15), jež svědomím nazýváme, činí mu výčitky. Aby jim ušel a sebe jaksi ospravedlnil, pošetile si říká, „kdo ví, je-li všecko pravda, co se o Bohu a jeho vůli mluví“; *pochybuje*. Čím častěji pak vůle Boží se zpustil, tím více i v pochybování o Bohu a jeho přesvaté vůli se *utvrdil*. A jestli do hříchů těžkých, smrtelných, upadl, stává se až i úplným protivníkem Božím, že leká se soudů Boha. Pravou příčinou nevěry jest *hříchem poskvrněné srdce*, jež neprozrazuje ale žádné moudrosti rozumu! „Nebo *jen blázen* praví v srdci svém: *Není Boha!*“ (Žalm 13, 1.)

Úplných nevěrců ale opravdu ani není, i

kdyby se kdo sebe více svou nevěrou pyšně vychloubal; nebo nevěří-li kdo v Boha, proč tedy naň vždy vzpomíná? Zdaliž takový nepodobá se chlapci, jenž smutným lesem se ubíraje, hlasitě si hvízdá, aby ukazoval, že se nebojí, ač přece plný strachu jest?

3. Popírači Boha a zázraků jeho budiž tuto dána *dobrá, užitečná rada*. Když před půl stoletím počal Bůh oslavovati Bohorodičku skrze zázraky v *Lurdech*, nyní již světoznámých, složil jistý ctitel její 15.000 franků v bance v Paříži, aby vyplaceny byly tomu, kdo řádným soudem povolanych mužů, lékařů i právníků, prokáže, že se žádné zázraky v *Lurdech* nedějí; že tam pouhou čistou vodou uzdravení nebyli již i přčetní umírající! Nadace tato byla později dalšími milodary věřících křestanů doplňována, vzrostla také úroky: ale dodnes se nikdo o to nepokusil, aby se jí obohatil, ač v *Lurdech* stále jest, a vystřídalo se již mnoho znamenitých lékařů i cizozemských, nekatolíků i nevěrců!

4. Ruka Páně není tedy zkrácena, a Bůh skutky lidí skrze zázraky pověřuje i pověřoval! A od dob sv. Oldřicha, jenž zemřel r. 973, jest v sídle nástupce sv. Petra v Římě sestaven zvláštní soudní dvůr, jenž koná *nejpřísnější šetření* o těch, o nichž se tvrdí, že je Bůh oslavil jakožto světce.

U soudu tohoto probírá se život domnělého oslavence co nejprísněji, aby se prokázalo, že způsobem ne obyčejným, ale *hrdinským* konal *základní ctnosti*: opatrnosti, spravedl-

nosti, statečnosti a mírnosti. Bylo-li prokázáno o ctnostech, což mnohými svědky pod přísahu vzatými, prokázáno býti musí, že Bůh tohoto hrdinu v ctnostech vyznamenal nejméně dvěma nepopíratelnými zázraky: pak teprve může prohlášen býti za blahoslaveného; a byl-li oslavenec vyznamenán nejméně čtyřmi nepopíratelnými zázraky, pak teprve může býti prohlášen za světce.

5. Jak přísně si Církev Páně při soudu takovém počíná, vysvítá příkladně ze šetření při svatořečení veliké, vesměs obdivované světice Teresie (15./10.).

Bylo již jakožto naprosto jistým prokázáno, že svatost její Bůh osvědčil četnými zázraky; taktéž prokázány byly i její hrdinské ctnosti, když před samým svatořečením úřední odpůrce svatořečení (zvaný *diabolus rotae*) prohlásil protest proti němu, na základě zprávy, že světice — i šňupala! To ovšem není hřích, ale odporuje hrdinsky konané ctnosti střídmosti. Celý proces byl ihned zastaven.

Následkem toho jiný advokát, šířitel víry (nazývaný *promotor fidei*), pátral po jeden a třiceti klášteřích, které Teresie založila, proč asi Teresie šňupala?

I nalezen lékařský předpis, jímž jí bylo nařízeno, že tak činiti má, aby byla osvobozena od nesmírných bolestí hlavy, jimiž trpěla, a jež jí v konání povinností zabraňovaly. Lék takový lékaři tehdy předpisovali, užívajíce tabáku z Ameriky, před nedávnem ob-

jevené. A pak teprve, když i tato nepatrná závada byla odklizená, Teresii s velikou oslavou koruna svatořečení byla přiřknuta.

D O Z V U K

1. Kdo pozorně uvažuje o věcech, právě tu podaných, zajisté se zamyslí, a dozná: *Život Církve katolické jest vlastně zřejmým pokračováním v utrpení jejího zakladatele.* „Jako skrze jednoho člověka (Adama) hřích na tento svět vešel, a skrze hřích smrt . . ., tak dar milosti (druhého Adama) Ježíše Krista na mnohé se rozhojnil“ (Řím, 12—15), jenž v nevýslovném slitování s bédami lidstva na svět přišel, aby krví svou vinu jeho smyl, a v utrpení tom v Církvi své pokračuje.

Ale vděku od nevděčných nenalézá! „Do vlastního přišel, a svoji ho nepřijali.“ Jen těm, „kdožkoli ho přijali, dal moc, býti syny Božími“ (Jan 1, 11). Pro ten nevděk lkal nad zkázou Jerusalema, a Církev připomíná si zármutek jeho při líbání kříže o Velkém pátku tklivými slovy Micheášovými (6, 3): „Lide můj, což jsem učinil, anebo v čem jsem ti byl obtížným? Odpověz mi! Že jsem tě vyvedl ze země egyptské?“

Nevděkem za nevýslovné milosti splácí Kristu Páně jeden každý hříšník. Všem platí i výčitka jeho Šavlovi, na utrýznění křesťanů do Damasku se ubírajícímu učiněná: „Šavle, Šavle, proč se mi protivíš, *mne* pronásleduješ?“ (Skut. ap. 9, 4.) Ale i všem platí slova

proroka jeho Ezechiele (33, 11): „Nechci smrti bezbožného, ale aby se obrátil od cesty své a živ byl!“

2. Nechtějme jiných pro hříchy jejich odsuzovati, ale odsuzujme, co hříšného *na samých sobě poznáváme*; a to napřed snažme se napravit, a pak usilujme i o to, ku Spasiteli přivést chybující jiné, učíce se od Božského Mistra „*tichosti a pokoře srdce*“ (Mat. 11, 29). Tak velí Pán, říká: „Vyvrz nejprv břevno z oka svého, a tehdy prohlédneš, abys vyvrhl mrvu z oka bratra svého.“ (Mat. 7, 5.) Pak učme se jiným křivdy odpouštět tak, jak se modlíme, aby i nám odpustil Bůh; a jako učinil Spasitel náš, an v mukách nejhroznějších na kříži pněje, za své katany se modlil; ano, jejich zločin i omlouval slovy: „Otče, odpusť jim, nebo — nevědí co činí!“ (Luk. 23, 34.)

3. Na očištění naše od hříchů, a co nejdokonalější spojení s Bohem zde na světě, ustanovil Spasitel svátost pokání a nejsvětější svátost oltářní; těch tedy co nejpokorněji přijímejme! To bude *první částí té „Katolické akce“*, kterou žádá sv. Otec svou encyklikou ze dne 11. listopadu 1925; a s touto první částí spojujme vždy i *druhou část akce její*, lásku k bližnímu takovou, abychom mu pomáhali býti upřímným křesťanem, a tak i jednou spoludědicem Spasitele svého!

O výzvě sv. Otce ke „*Katolické akci*“ platí slovo Božského Mistra: „Kdo vás slyší, mne slyší; a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá; kdo

pak mnou pohrdá, pohrdá i tím, jenž mne poslal“ (Luk. 10, 16).

4. Poněvadž za doby naší, nepřátelé spolčují se ve velké válečné sbory, aby Církev Páně a spásu duší znemožňovali, vedeni zajisté ďáblem, odpůrcem Boha od počátku, jenž „jako lev řvoucí obchází“, hledaje, koho by do své pekelné říše uvedl a zahubil (I. Petr. 5, 8): vyzývá sv. Otec všechny věrné přátele Boží, aby i oni *ve sbory se slučovali*, a tak se proti pecku bránili. Jako jednotlivý, sebe udatnější válečník nepřemůže celého sboru vojenských nepřátel, smělym vojevůdcem opatřených: tak ani nepřemůže bojovník křesťanský sám sbory nepřátel Páně! Proto také ustanovil Spasitel vrchním velitelem všech svých bojovníků sv. Petra, a ostatní apoštoly za podvelitele. Po jich odchodu jsou ale veliteli jich nástupci, biskupové ve svých diecésích, duchovní správcové ve svých farních osadách a všichni pod vrchním velením papeže. Toť válečný sbor věrných ctitelů Páně!

Když se loď na moři topí, zazní rozkaz velitele: „Všichni na palubu, a pomáhat!“ a tak ať jest i nyní, v době náboženských zmatků i v ohledu duchovním: „Všichni na palubu a pomáhat: pro čest Boží, pro spásu nesmrtelných duší! „Kdo není se mnou proti mně jest,“ dí Spasitel náš (Mat. 12, 30)!

5. *Ale kterak k společnému úsilí pomáhat?*

a) Nejprvnější pomoc musíme si u Boha s čistýma, sepjatýma rukama modlitbou vyprošovat; nebo dí neviditelný vůdce náš, hle-

dě na nás s výšin nebeských: „*Dšcko*, začkoli modlíce, prositi budete, věřte, že stane se vám!“ (Mar. 11, 24.) Sv. Alfons, Učitel Cír- kve, ujišťuje: „Všichni svatí v nebi stali se svatými modlitbou, a všichni zavržení zahy- nuli proto, že se nemodlili.“

b) K horlivým, důvěrným a neustávajícím modlitbám musíme připojovati *almužny*, t. j. dobré skutky, neboť dí Spasitel: „Každý strom, který nenese ovoce dobrého, vyřát a na oheň uvržen bude.“ (Mat. 3, 10.)

c) Ke všemu konečně musíme přidávati i *půst*, t. j. zapírání sebe v jídle, pití, spaní, zá- bavách; neb velí Pán: „Kdo chce přijíti za mnou, zapři sebe sám, a vezmi kříž svůj a ná- sleduj mne!“ (Mat. 16, 24.)

Jen takovýmto bojovníkům slíbeno jest spolukralování s Kristem v nebesích. Kdo o Boha nedbá, jemu sloužití nechce, před „Sluncem spravedlnosti“ (Malach. 4, 2) očí svévolně uzavírá, také ho nikdy nespatří. Ne- boť prohlásil Mesiáš, se světem se loučící, ja- ko poslední slovo: „Kdo uvěří a pokřtěn bu- de (a ovšem také jako křesťan žíti bude), spa- sen bude; kdož pak neuvěří (byť by byl po- křtěn), bude zatracen (Mark. 16, 16; Jan 3, 18). —

6. Tedy již v boj pro Boha, pro spasení vykoupenců Kristových! Jako opravdoví „Bo- ží bojovníci“, ne vraždit, ale spasit! Když Bůh bude s vámi, kdo že pak proti vám? Dle rady sv. Pavla Efeským (6, 13) tedy „Vezmě- me oděnění Boží, abychom mohli odolat v den

zlý, a ve všem dokonalí státi; majíce podpá-
saná bedra svá pravdou, a oblečení jsouce
v pancíř spravedlnosti, přede vším berouce
štit víry, kterým bychom mohli všechny ohni-
vé šípy nešlechtníka (dávla) uhasiti. Pak ve
jménu přeblahoslavené Panny Marie, „*po-
mocnice křesťanů*“ za vítězným heslem:

Ježíš Kristus Králi!

O B S A H

Úvod	7
------	---

Oddělení první.

O působení Ježíše Krista Krále v dobách císařství římského	
I. Překážky působení jeho zevní	13.
II. Překážky ze strany vnitřní — bludařstvím	28
III. Ježíš Kristus v Církvi působící, jest Králem. Četní světci do 8. století	36.

Oddělení druhé.

O působení Církve v dobách císařství římsko-německého	
I. Působení Církve se státními vládami	49.
II. Rozkvět Církve: Světci posledních století	66
III. O nepřátelích Církve v posledních dobách	72.
Dozvuk	77.